UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

INSTITUT KOMUNIKAČNÍCH STUDIÍ A ŽURNALISTIKY

Jiří Kábrt

Martin Petiška (Eduard Martin): Člověk, tvůrce, nakladatel

Bakalářská práce

Praha 2008

Autor práce: **Jiří Kábrt**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Jan Halada, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: 2008

Hodnocení:

Bibliografický záznam

KÁBRT, Jiří. *Martin Petiška(Eduard Martin):Člověk, tvůrce, nakladatel.* Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních věd a žurnalistiky, 2008. 58 s. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Jan Halada, CSc.

Anotace

Toto je první vydání bakalářské práce, která popisuje v detailu osobnost Martina Petišky, především činnost jeho nakladatelství Martin a poté jeho autorský příspěvek české kultuře dílem bohatým literární představivostí a hlubokomyslností, nebo v případech spotřebnější literatury (například nové příběhy Sherlocka Holmese), přinejmenším dobrou vůlí pobavit. Rozbor nakladatelství ukazuje jeho zajímavost a nezanedbatelný přínos pro českého čtenáře.

Práce začíná rekapitulací rodinných kořenů, připomínkou nakladatelova otce, slavného spisovatele Eduarda Petišky, a méně známého strýce Františka Vinanta. Na dalších stránkách jsou uvedeny informace o osobě Martina Petišky – člověka (je zde uveden sled nejvýznamnějších životních událostí) – autora, kdy je v práci popsáno dílo nejenom prostým výčtem napsaných knih, ale také je hodnoceno z hlediska literárního i sociologického a nakladatele, kdy autor sleduje motivy pro vznik nakladatelství, jeho vývoj, organizační zázemí a detailně mapuje jeho produkci. Část práce je také věnována dalším zájmům Martina Petišky, které mají nepochybně vliv na jeho celkové intelektuální zázemí, jako například členství ve společnosti Rotary nebo přednášková činnost na Karlově Univerzitě v Praze.

Přílohy práce se skládají ze dvou částí – seznamu knih vydaných nakladatelstvím Martin a několika fotografií, zachycujících osobnosti, obrázky knižních ilustrací a celé knihy, všechno úzce související s nakladatelstvím a jeho zakladatelem.

Cílem této práce bylo ukázat pokračující kulturní vliv osobnosti Martina Petišky a jeho zesnulého otce na českou literaturu. V případě Martina Petišky to není pouze díky jeho psaní, ale také jeho nakladatelské aktivitě. Petiškův styl je natolik svébytný a tvořivý, že může být autor po právu přiřazen ke klasikům české literatury – prózy i poezie, fantastických i realistických představ, prací vlastních i inspirovaných cizími vzory.

Nakladatelství Martin nepatří mezi nejznámější, ale určitě produkuje zajímavou literaturu, která podává koncentrovaný přehled o českých zemích, historii jejich šlechty a náboženského zázemí. Zároveň udržuje odkaz díla nakladatelova talentovaného otce.

Přísně vzato, produkce nakladatelství Martin není příliš velká, ale co ztrácí na různorodosti, to získává na tradičních kvalitách, které korespondují s celkovými konzervativními hodnotami, jež nakladatel považuje za vhodné zachovat. Je také ukázáno, že Martin Petiška je osoba mnoha intelektuálních sfér zájmu od nadačních aktivit a loajální práce pro společnost Rotary, k filosofickému, duchovnímu a paranormálnímu výzkumu. Pravděpodobně nejcennější projekt nakladatelství - Almanach českých šlechtických rodů v Čechách a na Moravě - je sám o sobě impresivní studií a bude takřka určitě používán dlouho v budoucnosti.

Tato práce pomůže ocenit svébytný styl obou diskutovaných osobností a poskytne objektivní obraz o českém intelektuálovi rané postkomunistické éry.

Annotation

This is the first edition of bachelor thesis which describes in detail personality of Martin Petiška, primary the activity of his publishing house Martin and then his author contribution to the czech culture by work wealthy of literature imagination and deep thought or in cases of more commercial literature (such as new Sherlock Holmes stories), at least by good will to entertain. Analysis of publishing house shows it´s interest and inconsiderable contribution for czech reader.

The thesis starts by recapitulation of family roots, reminder of publisher´s famous father Eduard Petiška and less known uncle František Vinant. On the next pages are pesented informations about person of Martin Petiška – human (there is presented string of the most important life events) – author, where the thesis describes the work as not just mere list of written books, but also it is also rated from the perspective of literature, sociology and publisher, where autor Explorer motives for establishing the publishing house, it´s development, organization background and in detail examines it´s production. The part of the thesis is also devoted to the other interests of Martin Petiška which have undisputable influence on his overall intellectual background such as membership in Rotary society or lecturing activity on Charles University in Prague.

The supplements of thesis are consisting from two halves – the list publisher house Martin´s books and severel photographies capturing persons, images of book illustrations and the whole books, all of them having close relation to publishing house and it´s founder.

Klíčová slova

nakladatel, spisovatel, Petiška, produkce, Martin

Keywords

publisher, writer, Petiška, production, Martin

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu. Práce má 58 stran a s mezerami 101 060 znaků.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 27.4.2008 Jiří Kábrt

Poděkování

Děkuji panu Doc. PhDr. Janu Haladovi, CSc., který mi poskytl mnoho rad a předal mi některé ze svých zkušeností s vědeckou prací, bez nichž bych tuto práci nemohl napsat a vtělit do ní to, co bylo mým úmyslem.

Obsah :

1. Úvod ……. 9
2. I. Autorův a nakladatelův otec Eduard Petiška …….. 11
3. I.I. František Vinant……... 13
4. II. Martin Petiška – život a literární dílo…….. 14
5. II.I. Nadační aktivity…….. 18
6. III. Charakteristika Martina Petišky – tvůrce – z hlediska sociologického…… 21
7. IV. Martin Petiška – nakladatel…….. 28
8. IV.I. Motivy pro vznik nakladatelství a situace na trhu……... 28
9. IV.II Organizační zázemí nakladatelství…… 30
10. V. Díla vydaná nakladatelstvím Martin……. 34
11. V.I. Neuskutečněné plány…… 39
12. V.II. Projekty do budoucna……...……. 40
13. VI.Základní analýza nakladatelské činnosti nakladatelství Martin a prognóza budoucího vývoje …… 41
14. VI. I. Analýza vývoje nakladatelství Martin……...…….. 41
15. VI.II. Úvaha nad budoucím vývojem nakladatelství Martin……..... 42
16. VII. Zhodnocení díla a nakladatelské činnosti Martina Petišky …… 43
17. VIII. Závěr ……... 44
18. Summary …….. 45
19. Seznam pramenů a literatury ……. 46
20. Seznam příloh…… 47
22. Příloha 1 – Seznam vydaných děl …… 48
22. Příloha 2 – Fotografická příloha……... 54

Úvod

Od roku 1990 se na české vydavatelské scéně objevilo mnoho nových podnikatelských subjektů. Nejedná se o vydavatele stejného druhu – některé nakladatelské domy pokračují v tradicích podniků z předešlého režimu, jiné vzešly z pouhé momentální touhy zbohatnout jakýmkoliv druhem podnikání, další nakladatelství byla ovšem založena z čistě idealistických pohnutek přinášet českému čtenáři kvalitní literaturu.

Jak už to v životě bývá, většina nakladatelských domů a subjektů v sobě nese kombinace výše uvedených prvků.

Při pohledu na českou nakladatelskou scénu mne zaujal výjimečný zjev v této oblasti, Martin Petiška. Jeho výjimečnost spatřuji v tom, že jde o intelektuála a umělce z rodiny se spisovatelskou tradicí. Martinův otec Eduard byl jedním z čelných představitelů české literatury Československa po druhé světové válce. Petiškova specifičnost ovšem nespočívá pouze ve spřízněnosti s Eduardem Petiškou, ale projevuje se v jeho osobitém spisovatelském výrazu, pohledu na svět a společensko-kulturních aktivitách, kterým se neúnavně věnuje a bude v nich jistě i pokračovat. Vzhledem ke své zálibě ve vědeckofantastické literatuře jsem byl vždy obdivovatelem především této určité části Petiškova díla a stejně tak jsem měl v živé paměti tvorbu pro děti od jeho otce. Zároveň jsem si uvědomil, že nakladatelství Martin se nedostalo do náležejícího povědomí v české společnosti, ačkoliv se jedná o zajímavou kulturní instituci, přispívající k rozhledu českého i zahraničního čtenáře.

Jak vyplývá z výše uvedeného, nakladatelství Martin je vydavatelství malé a skromné rozsahem své produkce, ale jeho význam pro českou kulturní scénu a samotný význam Martina Petišky pro literaturu mne zcela jednoznačně zaujal a vzbudil můj zájem, který vyústil v rozhodnutí věnovat se této osobnosti – spisovateli a nakladateli – ve své bakalářské práci.

V první části práce jsem se však přece jenom musel zastavit právě u nakladatelova otce, který mimo jiné nedávno obdržel cenu Rudolfa II. Masarykovy akademie umění. Poukázal jsem na jeho bohatou literární tvorbu, která byla z části kuriózně spojena s osobou jeho syna. Také jsem se zde zmínil o poměrně neznámé postavě bratra Eduarda Petišky, básníka Františka Vinanta. Část druhou jsem již pojal především jako výčet děl Martina Petišky v kontextu jeho života. V té samé kapitole se také zmiňuji o méně úspěšné epizodě jeho života – porevolučních aktivitách v nadačních organizacích.

Ve třetí kapitole přecházím od čistého popisu ke konstruktivnější úvaze na téma sociálně psychologického rámce, ze kterého Martin Petiška coby autor vychází, a dospívám

k závěru, že se jedná o dílo nadčasové a zajímavé svým filosofickým nábojem, které se zajímavým způsobem zabývá lidským životem a fantastiku dokáže využít hlavně pro kladení si neobvyklých, ale veskrze lidem blízkých otázek. Pokusil jsem se rovněž o zmapování zdrojů Petiškovy tvorby a nastínění vývoje do budoucna. Po této exkurzi po autorově tvůrčí dráze jsem se v následující kapitole přesměroval na jeho nakladatelskou činnost, jejíž počátek jsem na úvod této pasáže zdokumentoval v souvislostech porevoluční doby. Při této příležitosti bych rád poděkoval paní Magdě Sakové, pracovnici Národní knihovny České republiky, která mi poskytla seznam literatury vydané nakladatelstvím Martin a také samotnému nakladateli za dohledání informací o jednotlivých titulech. Kromě jejich prostého výčtu a popisu jsem se na základě komunikace s pány Milošem Uhlířem a Zdeňkem Wagnerem snažil o zdokumentování vlivů na pozadí nakladatelství coby organizace. Abych zobrazil nakladatelova ducha ve všech jeho rozměrech, rozhodl jsem se zmínit i o projektech plánovaných či nerealizovaných.

I. Autorův a nakladatelův otec Eduard Petiška

Eduard Petiška (narozený v roce 1924) je ve zlatém fondu československé literatury zapsán především díky nezapomenutelné tvorbě pro děti, skládající se mimo jiné jak z leporel (*Kam se schoval nůž, Alenka jde spát, O jabloňce…)*, tak z literatury, která zjednodušenou formou představuje dětskému čtenáři příběhy věčného odkazu lidské kultury (*Staré řecké báje a pověsti, Příběhy, na které svítilo slunce, Pověsti starého Izraele).* Vlastní invence však nebyla v této oblasti vyčerpána ani leporely, ani zpracováním lidového materiálu, a tak se na světlo světa dostaly i takové tituly, jako *Birlibán, O krtečkovi*, nebo *Děvčata a řeka i* celá řada dalších prozaických a poetických děl pro dospělé. Z nich stojí za zmínku především titul *Než dozrají muži* a *Soudce Knorr.* Tyto prózy mají hlubokomyslný charakter, zabývají se především rozpory mezi generačními zkušenostmi, případně mezilidským myšlením a praktickým jednáním. Zpracování bájeslovných příběhů je přizpůsobeno mladistvému čtenáři. Příběhy vycházející z vlastní inspirace přinesly bezpochyby čerstvého ducha do literatury znovuobjevením magické a duchovní atmosféry typické pro starou Prahu, respektive především pro její židovskou část (*Golem a jiné židovské pověsti a Pohádky ze staré Prahy*) a v této linii úspěšně pokračoval i jeho syn.

V současné době lze zaznamenat určité náznaky podezření, že díla Eduarda Petišky, přinášející staré mýty a pověsti dnešnímu čtenáři, vznikala na „objednávku“ a v tendenčním duchu komunistické moci. Ať již popud k napsání těchto děl vzešel z toho či onoho zdroje, nedomnívám se, že by sloužila ryze k propagaci tehdejší ideologie. *Staré řecké báje a pověsti* i další obdobné knihy věrně zrcadlí dějové linie těchto velkých světových příběhů a neuchylují se k tendenčním propagačním zkreslením. Navíc tento můj názor podporuje zcela objektivní skutečnost, že *Staré řecké báje a pověsti* Eduarda Petišky byly a dodnes jsou vydávány ve velkých nákladech ve Francii, kde slouží jako povinná četba pro školní mládež. Je zcela jisté, že francouzští odborníci by své mládeži nepředkládali komunistickou ideologií zabarvené knihy.

Je třeba poznamenat, že Eduard Petiška se uvedl zvláště jako autor pohádek – knížky, které byly zmíněny na začátku nástinu jeho díla, ovlivnily generace českých čtenářů. Některé své pohádkové příběhy posléze spojil tento autor do souborů – tzv.čítanek (*Martínkova čítanka, Alenčina čítanka).* Jako nikoliv zanedbatelnou zajímavost je třeba uvést fakt, že hrdinou pohádek o Martínkovi není nikdo jiný**,** než jeho syn, autor a nakladatel Martin Petiška. Je tak zdokumentován citlivý vztah Eduarda Petišky ke svému „nástupci“, kterého

miloval nejenom otcovskou láskou, ale vkládal do něj též maximum citů uměleckých. Všem dětem tak Martínek přinášel příběhy z prostého života ze „zahrady dětství“ a vrýval se nesmazatelnou stopou do jejich citového i uměleckého zrání. Ačkoliv si to uvědomuje jenom málokdo a ví pouze znalci literatury, budoucí umělec se zde představoval čtenářskému národu a v ilustracích Heleny Zmatlíkové ho mohli dětští i dospělí čtenáři spatřit „na vlastní oči“, i když by ho, upřímně řečeno, v současnosti těžko ztotožňovali se skutečným Martinem Petiškou, který je monumentální postavy a jehož delší vlasy i vousy jsou vpravdě „krakonošské“.

Z dalších pohádkových knih je nutné připomenout sérii příběhů o krtečkovi (vlastně „krtkovi“). Z původně veršovaných příběhů, ilustrovaných Zdeňkem Milerem, se vyvinuly celé knížky, prozaické texty, které si zamilovaly generace českých a v poslední době i zahraničních čtenářů. Zatímco první příběhy, vycházející v padesátých letech, byly ovlivněny stávající politickou situací a nesly v sobě poselství o nutnosti být užitečný kolektivu nad běžnou míru, další milé a úsměvné příběhy dojímaly každého, kdo je četl, byly zfilmovány (kreslený film) a ilustrace ke krtkovým příběhům dokonce v našem století posloužily v nelegálně použité formě jako doplněk dětských oděvů, což je do značné míry také jeden z indikátorů popularity tohoto díla.

Dne 4.3.2008 bylo dílo Eduarda Petišky oceněno cenou Rudolfa II. Masarykovy akademie umění.

Cena Rudolfa II. se udílí „za podporu umění, za stálou a trvalou kulturní činnost (např. města), za činnost muzejní, galerijní nebo vztahující se k odkazu předků, k historickým tématům (např.obrazy, hudba, próza, poezie atd.), folklór atp.“[1] Tuto cenu v minulosti získali například: Barbara Issa Wagner, Angela Marie Bukovanská (malířky), město Konovice, Lukáš Hurník (hudební skladatel). Současně s Eduardem Petiškou byli touto cenou vyznamenáni filmový historik Karel Čáslavský, herec Marek Eben, ruský architekt Michail Olegovi Silantiev, divadelní, literární a audiovizuální agentura DILIA a sponzor kulturních pořadů Callipous, s.r.o.

Cenu, udělenou im memoriam, převzal jeho syn Martin Petiška. Při této příležitosti uvedl viceprezident akademie Karel Cornelius Kučera, že k tomuto roku bylo vydáno celkem 15 miliónů výtisků všech děl Eduarda Petišky, což představuje úctyhodný náklad.

[1] Statutární ceny Masarykovy akademie umění – z programu slavnostního odpoledne s udělováním cen 4.března 2008

II. František Vinant

Eduard Petiška nebyl před literárním uzráním syna jediným publikujícím autorem z rodiny. Šlo též o jeho bratra Františka, podepisujícího se pseudonymem František Vinant (26.4.1934 Praha – 14.12.1980 Čelákovice).

Vinantovy verše za jeho života nevyšly v knižní podobě, ale autor je stačil od roku 1958, během studia medicíny, publikovat v časopisech jako *Květen, Plamen, Host do domu, Tvář, Mladý svět, Literární noviny* a další. Není bez zajímavosti, že se během svého kulturního života také dostal na určitou omezenou dobu do souboru Járy Cimmrmana. Většina jeho děl byla publikována až posmrtně, jako např. povídková sbírka *Přes řeku* (1986). V médiích byly zdramatizovány povídky *Osvětová přednáška v Suché Vrbici (ČST, 1992) a Mlhou tam a zase zpátky (Český rozhlas*, zde uvedený název *„Přes řeku“, 1995).*

II. Martin Petiška – život a literární dílo

Martin Petiška se narodil 27.3.1951 v Praze, jakožto syn již tehdy publikujícího spisovatele Eduarda Petišky a synovec Františka Vinanta. Jako malé dítě nepřímo přispěl k české literatuře, jelikož právě pro něj otec napsal *Martínkovu čítanku,* respektive řadu nejprve samostatných textů, později sloučených do tohoto jednoho celku - *Jak se Martínek ztratil, O zeleném vajíčku, Tatínkův tatínek, Kam se schoval nůž, O jablońce, atd.* Otec se strýcem ho ovlivnili nejen jako osobnosti, ale především jako autoři a nasměrovali tak k budoucí literární dráze. Předali mu – geneticky, ale i svým příkladem, veliký cit pro jazyk, který dominuje ve všech jeho dílech a zůstává neměnnou devízou děl prozaických i básnických. Martin Petiška od útlého dětství vyslechl stovky příběhů z úst svého otce, které tvořil buď jen pro příležitost vyprávění chlapci, anebo je nakonec i publikoval. Z takových jmenujme za všechny *Birlibána,* pohádku, která byla ve své době velmi oblíbena a čtena.

Vynikající autorův sloh a jazyk není jen zásluha vlivu Eduarda Petišky.

Martin Petiška během svého života tvrdě pracoval na záměrné kultivaci jazyka, a to jak studiem, tak praxí v literární činnosti.

Nebylo však pro něho důležité pouhé kultivování jazyka a nasměrování k literární dráze. Stejně důležité, ne-li důležitější, se jeví jeho lidské zrání v harmonické intelektuální rodině, kde měl zabezpečen silný citový rozvoj. Jeho matka Alena Petišková (Mgr., nar. 1926) byla ženou, která dokázala lásku mateřskou skloubit s láskou manželskou a vytvořila tak spolu s otcem teplo rodinného krbu, tolik důležité pro vznik osobnosti, která vstoupí do života s důvěrou v základní lidské hodnoty, které tím pádem dokázal Martin Petiška uchopovat s graciézní samozřejmostí a nadhledem. To, že během jeho života došlo k posunu ve vnímání těchto hodnot, neznamená, že by je popíral, ale vyvěrá to z vlastních zkušeností, nabytých jeho manželstvím, jež se posléze rozpadlo. Nicméně základ jeho chápání světa je zrcadlem vkladu konstruktivního a citově velmi bohatého dětství, oázy vysoce intelektuálního prostředí spojeného s téměř dokonalým vztahem otce a matky.

Martin Petiška žije celý život v Brandýse nad Labem v rodném domě a později ve svém vlastním, postaveném na pozemku rodičů na dohled od domu svého dětství.

Maturoval na SVVŠ v Brandýse nad Labem v roce 1969 a ve stejném roce začal studovat na Filosofické fakultě UK v Praze ruský jazyk a srovnávací literaturu u profesora Václava Černého. Brzy (po absolvování dvou semestrů vzhledem ke zrušení oboru v důsledku radikalizace normalizačních poměrů v ČSSR) přešel Martin Petiška na studium divadelní

vědy a polského jazyka. Studium dokončil v roce 1975 a v roce 1976 získal doktorát po obhajobě práce *F.X. Šalda, teoretik divadla.*

V roce 1987 se oženil s Dagmarou, rozenou Dvořákovou. V tomto manželství se narodil nejprve syn Eduard (1987) a později dcera Kristýna (1995). Manželství bylo rozvedeno v roce 2002 a je možné konstatovat, že předcházející manželská krize i následné soudní pře o majetek a další nesváry hodně ovlivnily Petiškův psychický i umělecký život.

Během studií divadelní vědy a polštiny na FF UK v Praze začal vydávat svoji vlastní poezii a dramatickou tvorbu. Básnické sbírky nesou názvy *Můj Faust* (vydaný v roce 1975) a *Nespálené deníky* (1980). Divadelní hry, zveřejňované od poloviny sedmdesátých let do počátku let osmdesátých, se nazývají *Synové a dcery* (1975), *Černobílý večer* (1976), *Tři japonské hry o lásce* (1978) a *Podivuhodná událost v podivuhodné rodině* (1980).

Manželství prince Charlese a lady Diany mu sloužilo coby námět veselohry *Královské vteřiny*. V první polovině osmdesátých let napsal i rozhlasové hry určené pro mládež (*Veliký diamant, Oblak a meč),* pro rozhlas scénáristicky spolupracoval na pásmech poezie (cykly *Básník nad svým rukopisem – verše Eduarda Martina, T. Déry, B. Traven, Dítě a kniha*). Z dramatické tvorby ještě stojí za zmínku šestnáct jednoaktovek napsaných původně v sedmdesátých letech pod názvem *Jeden mladý muž z Jeruzaléma*, jejichž zřejmé biblické téma mimo jiné sloužilo coby zdroj dalších etických úvah a také dobové satiry. Od té doby se na nějaký čas rozešel s tímto druhem umění a přeorientoval se především na prózu, a to na fantastické / vědeckofantastické povídky. Přitom ovšem většina jeho tvorby nikdy nesklouzla k čistě spotřební produkci, nýbrž neobvyklé jevy jsou pouze nástrojem pro zkoumání různých aspektů lidských povah a vztahů. Autorovi při tom pomáhá hlavně užívání ich-formy a filosofických asociací, reflektujících detaily aktuální situace.

Je nutné zdůraznit, že Martin Petiška publikuje svá díla nejčastěji pod pseudonymem Eduard Martin.

První souvislou část Petiškovy tvorby tvořila pětice povídkových sborníků, celkově nazvaných *Lidé z modré galaxie*, započatá v roce 1984 sbírkou *Největší skandál v dějinách lidstva*, pokračující tituly *Manžel z Marsu* (1986), *Milenci našich žen* (1989), *Manželka z Venuše* (1990) a *Milenky našich robotů* (1992). Ve vzdálené budoucnosti mají lidé k dispozici neuvěřitelnou zázračnou technologii, jejich bolesti i slasti však zůstávají stejné a řešení se díky začlenění vyspělé techniky stala vlastně ještě mnohem komplikovanějšími. S řadou souvisí a prolíná se cyklus *Láska v modré galaxii*, tvořený díly *Půjčovna manželek* (1989), *Co mají ženy vědět, aby byly milovány* (2000) a *Milostné zmatky královny krásy* (2001). Jiným stěžejním fantastickým opusem jsou příběhy o profesoru Kesslerovi: *Vybraná*

tajemství profesora Kesslera (1989), *Kniha upírů* (1990) a *Andělé a démoni* (1997). Profesor Kessler je intelektuálem narážejícím na každém rohu na neobvyklé jevy a na osoby, které ho přimějí k hlubšímu zamyšlení nad světem. Fantastika však zde neplní příliš úlohu utěšujícího úniku z reality, spíše naopak se neobvyklé jevy stávají zdrojem problémů pro své nositele a profesor Kessler je nucen s nimi trpně soucítit. Jak v podivuhodných situacích kolem profesora Kesslera, tak ve vědeckofantastických scénářích *Modré galaxie*, dominuje silná introspekce hlavního hrdiny, ústící v úvahy, které navzdory nezvyklosti prostředí mohou být použity pro naše každodenní přemýšlení.

Mimo tato stěžejní díla napsal autor i dle vzoru svého otce několik zajímavých knih pro dětského čtenáře – *Zlatý ďábel* a *Vánoční pohádka.* Petiškova prozaická tvorba díky jeho zálibě v tajemnu a záhadách navštívila i kraje „Magické Prahy“ v knihách *The Guide to Mysterious Prague* a *The Child Jesus of Prague.* Na druhou stranu se autor zaměřil i na tak rozdílné náměty, jako na slavného fiktivního anglického detektiva ve sbírkách *Nové tajné případy Sherlocka Holmese* (1997), následované o osm let později knihou *Sherlock Holmes na cestách*, napsané tentokrát pod pseudonymem Martin P. Edward. V roce 2005 získal za povídku *Léto v Baker Street* cenu České společnosti Sherlocka Holmese. Tuto cenu obdržel celkem dvakrát. Stejně tak získal po sobě v letech 2006 a 2007 ceny Agathy Christie.

Z detektivní tvorby je nutné vzpomenout knihy *Vraždy a lásky v Hollywoodu* (1991) a *Vraždy a lásky na Tahiti* (1991). I v tomto případě se autor podepisuje poněkud pozměněným pseudonymem Martin P. Edward.

Patrně nejzajímavější samostatnou a originální prózou z poslední doby je *Prorok?* z roku 2001, náboženská science fiction, uvažující o klonování ve spojení s motivem návratu posvátných osobností. O rok později spisovatel vydal krátkou knihu *Déšť,* coby reakci na tehdejší záplavy v Praze. Příběh se odehrává v roce 2007, kdy je Česká republika postižena záplavami mnohokrát větších rozměrů, ale díky lidské neschopnosti je katastrofě dán volný průběh. Kromě již zmíněných ocenění se mu třikrát podařilo získat cenu Havran za povídkovou tvorbu a medaili za literární dílo Europan Circle of Franz Kafka.

Přestože Petiška vydává hlavně fantastickou, či detektivní tvorbu, je nutné říci, že je svou podstatou „niterný myslitel“. Tato jeho povaha a podstata se projevuje například v dílku *Slovo do ticha* – CHRONOS (2003 a 2004). Čtení těchto řádků potěší každého vnímavého čtenáře.

Na Petiškovu tvorbu a intelektuální život mělo od roku 2000 bezpochyby velký vliv členství v mezinárodní společnosti Rotary club, sdružující v podstatě v duchu svobodného zednářství intelektuály z celého světa s hlavní myšlenkou překonání národnostních a

kulturních rozdílů. Společnost založená v roce 1905 ve Spojených státech se především řídí principy *„Služba nad vlastní zájmy“* a *„Nejvíce získává ten, kdo slouží nejlépe.“* Inspirován tímto hnutím publikoval Martin Petiška tři svazky esejů – *The art to be a rotarian* (1999/2000), *Verše a aforismy* (2003) a *Rotary rays*. Všechny svazky, kromě *The art to be a rotarian*, který se dočkal českého překladu, vyšly pouze v angličtině. Po určitou dobu byl prvním šéfredaktorem rotariánského časopisu *Good news*. Poměrně brzy však této činnosti vzhledem ke své vytíženosti zanechal.

Martin Petiška své tvůrčí úsilí nevěnuje po mnoho let pouze psaní, ale též přednáškové činnosti na FF UK, kde v letech 2003-2004 působil na katedře českého jazyka a literatury a na teatrologii. Na filosofické fakultě přednesl v roce 2007 rovněž přednášku na téma „Záhady a současný svět“.

I v tomto období života autor nezanevřel na poezii, byť pro něho zůstala vedlejším literárním projevem. O jeho širokých schopnostech v této oblasti svědčí jak *Česká kniha mrtvých* (2001), o níž se zmiňuji více v následující kapitole, tak příspěvek ve sbírkách Věry Ludíkové *Pošli to dál I* až *III* (2003-2005). Z básnických prací Martina Petišky uvedu také *Heraldické básně* uveřejněné v časopise *Heraldika a genealogie* (č.1-2, 2003). V posledních letech napsal dvě sbírky povídek z každodenního života: *Andělské vteřiny* (2005) a *Kniha radosti* (2007).

V roce 2007 Martin Petiška vydal v nakladatelství Baset básnickou sbírku *Srdečné pozdravy z Titanicu.* Již z názvu této sbírky zaznívá sarkastická hořkost, kterou spisovatel, nespokojený ve svém osobním životě, pociťuje „ke světu a se světem“.

V současnosti autor napsal dílo *Z pamětí Dona Juana*, které chystá nakladatelství Mladá fronta. Jedná se o prózu, jež také reflektuje Petiškův kritický pohled na to, jak svět přijímá a oplácí lásku. V podobném duchu i nyní píše tři soubory povídek ze současnosti, v nichž se objeví reminiscence na jeho zkušenosti z nevydařeného manželství a vztahů, vznikajících z po-rozvodového uspořádání. Nejedná se přímo o záležitosti napadající ženy jako celek, ale ve strohém duchu ukazují příběhy syrovou subjektivní pravdu autora, což možná vyvolá ve feministických kruzích vlnu nevole, čehož se Petiška částečně i obává.

Poetické projekty autor doposud uzavřel spoluprací se známým malířem Zdeňkem Hajným. Napsal verše do bibliofilského výtisku *Cesty ke světlu*, který byl vydán v exkluzivním nákladu devadesáti výtisků v bibliofilském nakladatelství *Praha.* Z formálního hlediska si neodpustím poznámku o vazbě knihy, do níž je zasazen ametyst.

Vedle výše uvedených děl, která mají skutečný literární význam a hodnotu, píše Martin Petiška rovněž turistické průvodce po různých částech Čech na objednávku Českého turistického střediska. Jedná se o *West Bohemia: the land of culture and health* (1995), *South Bohemia: a home away from home* (1995?), *Prague: the enchanted city* (1997) *a Prag:Traumstadt* (1995).

Na první pohled jde o ryze spotřebitelská dílka, této zakázky se autor jistě „ujal“ pouze z finančních důvodů, ale sám na psaní těchto publikací rád vzpomíná a chápe je jako velmi zajímavý ponor do mapování země jemu nejbližší, jak se vyjádřil v rozhovoru s autorem této práce.

II. I. Nadační aktivity

Veškeré aktivity Martina Petišky, které jsem až do této doby popisoval, velmi úzce souvisí s literaturou, šlo tedy jak o umělecké výtvory tohoto autora, tak o vydavatelskou činnost literárních děl jiných spisovatelů.

Petiška se ovšem velmi zajímal a zajímá o širší kulturní a duchovní povědomí českého národa. Vyplývá to jak z jeho uskutečněných, tak i neuskutečněných projektů – jak se o tom zmiňuji v příslušné pasáži své práce. Nejvýznamnějším důkazem těchto snah zůstává ovšem spisovatelův pokus o širší pomoc kulturním projektům a duchovním snahám, který byl realizován v devadesátých letech minulého století v nadační činnosti, kdy Petiška založil hned dvě nadace najednou.

Prvá nadace – BOHEMIA NOVA, byla zaregistrována referátem vnitřních věcí Okresního úřadu Praha-východ dne 17.6.1993 a jejím sídlem se stává trvalé bydliště Martina Petišky. Vzhledem ke všem aspektům této nadace je třeba na tomto místě odcitovat preambuli jejího statutu:

„Posláním nadace BOHEMIA NOVA je snaha o pomoc všemu novému a pozitivnímu v českém umění, které má naději překonat úpadek totalitní společnosti. BOHEMIA NOVA hodlá uprostřed snah o vytvoření silné tržní ekonomiky podpořit růst silného produchovnělého umění, které má své kořeny v nejlepších tradicích českého umění, jedné z plodných odnoží umění evropského a světového.

Nadace chce z prostředků, které získá, podpořit nejenom samotné mladé a nadějné umělce, ale hodlá zajistit i tolik důležité zázemí pro realizaci tvorby, a to jak ve fázi růstu umělce, tak i v činnosti výstavní, publikační a jiné. Nadace BOHEMIA NOVA se zasazuje o

zrod nových Čech, které spolu s ostatními národy Evropy a světa hodlají znovu, tak jako v minulosti, převzít odpovídající díl odpovědnosti za osud vývoje umění a ducha člověka.“[2]

V podobném duchu zakládá Martin Petiška nadaci SVATÝ VÁCLAV, která posunuje své ambice od čistě kulturních cílů k člověku samotnému (registrována referátem vnitřních věcí Okresního úřadu Praha-východ dne 2.7. 1993).

Opět zacituji preambuli statutu:

„Svatý Václav, patron české země, představuje to nejlepší a nejzbožnější, co naše země přinesla světu. Česká republika po dlouhá desetiletí nadvlády ateistické moci zplaněla, duchovně vyprahla. Tomuto stavu se rozhodli zakladatelé nadace učinit přítrž.

NADACE SVATÝ VÁCLAV si klade za cíl podporovat z prostředků sponzorů a mecenášů vše pozitivní, křesťanské. Křesťanskou výchovu, vzdělání, vědu, křesťanskou ediční činnost, křesťanské umění ve všech směrech a také hospodářské aktivity vedené křesťany a mající vztah ke křesťanství.“[3]

Je nutno poznamenat, že ani jedna z těchto nadací nevykázala činnost, kterou si její zakladatel předsevzal. Martin Petiška sice vyvíjel snahu o získání morální podpory a finančních prostředků u vlivných osob tehdejší české společnosti, ale tyto své aktivity nedotáhl do úplného konce. Můžeme spekulovat, proč tomu tak bylo, a v této souvislosti nás jistě napadne především Petiškova umělecká i lidská roztříštěnost, snaha o uchopení neúměrného množství aktivit najednou, přičemž vždy nakonec jako autor dává přednost vlastní umělecké činnosti před projekty pojatými do takovéto šíře.

I když, jak jsem se zmínil výše, nadační projekty nepřinesly konkrétní výsledky pro českou společnost ani pro Martina Petišku osobně, je nutné se též zmínit o jeho snaze znovu obnovit činnost Matice české, na jejíž půdě by došlo ke stmelení a rozvoji české kultury a jejího duchovního života. Tento projekt odumřel díky pochybám dalších osob o tom, je-li organizace matičního typu tou nejvhodnější pro stmelování kulturního života kultury přece jen již tak vyspělé, jako je ta česká. Nicméně příklad této snahy zde budiž uveden jako důkaz toho, že Petiškovy aspirace nebyly v žádném případě malé.

Obě nadace zanikly, respektive byly zlikvidovány, dne 12.7.2001, kdy Ing. Josef Turek spolu s Martinem Petiškou podepsali závěrečnou zprávu o likvidaci těchto společností.

Na závěr této pasáže o nadační činnosti Martina Petišky je nutné dodat, že jde vskutku o pověstný „vrcholek ledovce“, který je viditelný i těm, kteří stojí mimo tuto osobnost. Když s Petiškou hovoříme, zjišťujeme, že se zabýval a zabývá velikým množstvím podobných

[2] Preambule statutu nadace BOHEMIA NOVA IČO: 43753736
[3] Preambule statutu nadace SVATÝ VÁCLAV IČO: 43753728

projektů, ač je posléze neuskutečňuje. V žádném případě ho z tohoto důvodu neodsuzuji, naopak si myslím, že je to výraz jeho „snílkovské duše“ a neutuchajícího idealismu. Spisovatelská a zvláště pak nakladatelská činnost však Martina Petišku usvědčuje z toho, že není pouze marným snílkem, ale i realisticky smýšlejícím člověkem, který se nakonec dokáže vypořádat s množstvím předpisů kolem podnikání i účetnictví a úspěšně působí v této oblasti. Jeho idealismus je pak cosi jako skrytý pramen, zásobující duši novými podněty a nápady, které v blízké nebo vzdálenější budoucnosti docela určitě naleznou své místo a odezvu tam, kde případně dojde k jejich realizaci, a tak pomohou nám všem v současnosti i v budoucnu.

III. Charakteristika Martina Petišky – tvůrce – z hlediska sociologického

Martin Petiška, jako každý umělec, představuje jedinečný společenský zjev. Je pochopitelné, že „zjev umělce“, ač ojedinělý, může někdy ztrácet svoji originalitu na pozadí tvorby jiných autorů i své produkce. To, domnívám se, Petiškovi rozhodně nehrozí. Nicméně je důležité poznamenat, že originalita, jedinečnost zjevu umělce nemusí být ze sociologického hlediska nejdůležitější, ale je tomu tak jistě vzhledem k obrazu tvůrce pro veřejnost.

Umění je velice specifický sociologický fenomén – zvláště pak literatura. Zatímco výtvarné umění, jakkoliv i ono vyvěrá z lidského podkladu a obrací se na jiné lidi, nemusí být přímo sdělné, literatura předává vedle estetického prožitku také značné množství přímých informací. Je jisté, že literární tvůrce je předurčen za prvé svým původem, za druhé dobou, ve které tvoří, a v tom důsledku také svými představami o vývoji společnosti.

Martin Petiška, jak jsem doložil výše, pochází z ryze intelektuální a materiálně velmi dobře zabezpečené rodiny. V tomto směru je jisté, že bude ve svých dílech těžit z nejširšího kulturního zázemí, ze zdrojů nejenom blízkých, ale běžnému konzumentu literatury i velice vzdálených. V Petiškových dílech nacházíme stopy antické literatury, středověkých myslitelů i moderních autorů z Evropy i Ameriky.

Namátkou vzpomeňme jeho *České knihy mrtvých,* která je reminiscencí na *Spoonriverskou antologii* Edgara Lee Mastere. Zatímco inspirační zdroj lze označit za realistickou literaturu, Petiškova kniha je řazena do oblasti sci-fi – jsou v ní totiž popsány mimo jiné osudy těžko zmapovatelné (postava šamana, lovce…) z obtížně identifikovatelného pravěkého období až s přesahem do budoucnosti, kdy k nám promlouvají již nikoliv lidé, ale roboti. Nicméně je třeba podotknout, že Česká kniha mrtvých je sice „fantastická“, ale nikoliv „fantaskní“.

Chci tím vyjádřit skutečnost, která je ostatně obsažena i v jiných Petiškových dílech, že autor nikdy nezapomíná na reálné pocity a potřeby současných lidí. Martin Petiška, podle mého názoru, pokládá za nejvyšší devízu lidství skutečný silný cit jak mezi mužem a ženou, tak mezi rodiči, dětmi a naopak. Tento cit pak přenáší i na další mezilidské vztahy. Velice stručně vyjádřeno bych mohl říci, že jakkoliv má autor neobyčejně hluboké sociální cítění, za primérní pro změnu společenských vztahů nepovažuje „změnu společenských poměrů“, nýbrž změnu vztahů mezi individui ve prospěch citových vazeb.

Jak jsem naznačil, vyjádření citovosti mezi lidmi je jedním z nejdůležitějších prvků Petiškovy tvorby. Můžeme v ní nalézat humor, sarkasmus, ironii, anebo touhu po určitém dobrodružném aspektu, ale vyzdvižení základní lidské citovosti z jeho tvorby nepřehlédnutelně ční.

Zdrojem této tendence je a) autorovo krásné dětství b) nenaplněný sen o lásce v manželství. K těmto hlavním zdrojům se zcela jistě přiřazuje i právě onen prvek sociálního cítění, který, ať se nám to líbí, nebo ne, získal Martin Petiška v období svého dětství a mládí, tedy za socialismu.

Tím se dostáváme k druhému určení tvůrcovy činnosti, tedy k době, v níž působí.

Martin Petiška začal publikovat v polovině sedmdesátých let minulého století, tedy za podmínek „reálného socialismu“, což s sebou nese mnohé aspekty kulturní, ekonomické i všeobecně lidské.Významnou roli sehrávala otázka svobody projevu.

Toto období bylo velmi problematické nejenom pro většinu obyvatel tehdejší ČSSR, ale i pro tvůrce Martina Petišku, jehož osobou se zabývám v této práci. Na jedné straně vládní politika zakazovala projevovat v kultuře určité proudy nepřátelské komunistickému režimu, ale na druhé straně tu existovalo určité relativně stabilní prostředí, výhodné pro zavedené a z hlediska režimu bezproblémové tvůrce. To znamenalo, že kvalitní a nerebelující autor měl zajištěnu publikovatelnost svých děl a pokud byl navíc členem Svazu československých spisovatelů, měl mnohé další výhody, mezi něž počítejme zahraniční stáže, pobyty na dobříšském zámku, přístup do Klubu spisovatelů na Národní třídě v Praze atd.

Některé z těchto výhod nepředstavovaly přímo ekonomický přínos, ale zajišťovaly vždy autorovi jistý „vyšší“ společenský status a u některých členů Svazu mohly tyto „prebendy“ vyvolávat pocit výjimečnosti. Mezi takové privilegované autory je rozhodně nutno počítat autorova otce, Eduarda Petišku, jakkoliv rozhodně nešlo o osobnost režim servilně podporující. Nicméně titul zasloužilého umělce ho vřadil mezi špičku tehdejších spisovatelů. Martin Petiška nekráčel striktně v otcových šlépějích, již zvolený pseudonym poukazuje na snahu nebýt s otcem spojován, jakkoliv jej nadále miloval a ctil. V každém případě však měl již za minulého režimu neobyčejné kontakty vybudované díky známosti otcova jména.

Pro Martina Petišku, který ve svém díle v žádném případě ideologicky nepodporoval Husákův politický směr, tak doba předlistopadového Československa mohla sice představovat (z pohledu intelektuála) všeobecné temno, nicméně v každém případě musel pociťovat, že tento režim jej řadí mezi „patricije“ ve společenském i ekonomickém slova smyslu. Z toho důvodu, zdá se, Martin Petiška v sobě zachovává určité kořeny vztahu k sociální

spravedlnosti, která byla teoretickým základem minulé doby. V současnosti tento spisovatel a nakladatel dále představuje vyšší intelektuální vrstvu české společnosti, nicméně jeho ekonomické poměry z hlediska aktivních příjmů nejsou moc utěšené. To je další faktor, který umocňuje jeho sociální cítění.

Vzhledem k tomuto širokému nadhledu, talentu zděděnému po otci a také určité shovívavosti režimu v případě jeho osoby, mohl Martin Petiška ve svých dílech prezentovat širokou paletu detailních úvah, obecným hodnocením lidského života počínaje a duchovními až náboženskými otázkami konče. Například ve výboru o profesoru Kesslerovi je hlavní hrdina, ať už sám o sobě nebo v poznání osudu druhých, konfrontován se životem, jehož výjimečnost vede spíš k izolaci a bolesti. Skrze tuto bolest se autor snaží překročit rámec povrchního života a nalézt cestu, jak se smířit s nepříznivým osudem. Nutno však dodat, že vyznění Petiškových textů je často pesimistické, čímž autor dává spíše průchod bezradnosti a nechce si dělat „patent na rozum“ pro nějaká univerzální řešení. Sice je občas naznačen jakýsi happyend, ale protagonisté ho dosáhnou buďto uspokojenou láskou, nebo prostou absencí utrpení, tedy vlastně zbavením se toho, s čím si ještě před chvílí „zahrávali“. Můžeme z toho jednoznačně vyvodit autorův pocit, že nezdravá společnost vychází z nezdravých jednotlivců.

V kontextu socialistické kultury byl Petiškův styl fantastiky výjimečným jevem. Navzdory režimu, který ideologicky preferoval v této oblasti stroze vědeckou sci-fi vzhledem k ideologii materialismu, dokázal autor na domácí scénu uvést tvorbu kombinující prvky romaneta, sci-fi, fantasy a absurdní literatury takovým způsobem, že se jednalo o odvážný experiment nejenom v totalitním prostředí, nýbrž i ve světové literatuře jako celku. Dokonce i „čistokrevnější“ sci-fi povídky mají daleko k tomuto žánru, jak je obvykle vnímán. Tomuto duchu zůstal věrný dlouho po revoluci, kdy jeho zájmem nadále zůstaly duchovní otázky a paranormální jevy (v letech 2006 a 2007 například přednesl své názory na tato témata na veletrhu esoteriky). Uzavřené prostředí totalitního státu se bezpochyby podepsalo na tendenci zůstat věrný domácí kultuře a nepodléhat zahraničním (především anglosaským) vlivům. Petiškova složitá a filosofující próza má jasné kořeny v české kultuře, zejména bychom mohli jmenovat Karla Čapka, coby určitého předchůdce a původce autorovy inspirace, byť sám Petiška je častěji orientován na obraz života jednotlivce, narozdíl od Čapkovy tendence k široké společenské satiře.

Po změně společenského klimatu na konci roku 1989 získal Martin Petiška samozřejmě ještě o něco lepší tvůrčí podmínky díky svobodě slova, a mohl tedy vyhledávat nové umělecké podněty. To je patrno nejen na jeho nakladatelské činnosti, věnující se mimo jiné zmapování českých šlechtických rodů, nýbrž i na poetické a prozaické tvorbě, v níž se

v demokratickém prostředí mohl věnovat otevřené společenské kritice. V této souvislosti je na místě zmínit krátkou knihu *Déšť* z roku 2002, coby reakci na neschopnost příslušných míst s předpovědí katastrofy daleko větší. Retrospektivní kritika komunistického režimu je jedním z námětů v básnické knize *Česká kniha mrtvých*, a to skrze líčení životů v daném časovém období, především v padesátých letech. Pro zajímavost uvádím citát výpovědi K.W., úředníka (1900-1969). **„***Přednášel jsem O úloze soudruha Stalina v tvorbě nového lidství. Když padl, přednášel jsem O zločinech stalinských zrůd.*[4]*"*

Jak je patrné, Petiškova kritika nesměřuje k vrcholným představitelům komunistické politiky, ale zaměřuje se – v *České knize mrtvých* především – na drobné i větší ústupky režimu a ideologii ze strany prostých lidí.

V této souvislosti je třeba připomenout slova prof. Miloslava Petruska, který ve svém díle *Sociologie a literatura* uvádí, že literaturu je možno interpretovat mnohými způsoby, a to například coby *substituci sociální zkušenosti, kulturní klíč k určitým vzorcům chování či možnosti formulovat nové nestandardní hypotézy.* [5]

I z těchto hledisek je možné – a prospěšné – studovat Petiškovo dílo.

Především opět odkáži na výše uvedenou myšlenku, že Petiška, jakkoliv formálně píše vědeckofantastická (či prostě fantastická, anebo fantasy) díla, se ve své tématice a hlavně myšlenkách včetně vyústění závěrů obsažených v jeho knihách velice přibližuje naší běžné skutečnosti a nevzdaluje se realitě jako takové.

Při této příležitosti mne napadají pro ilustraci Petiškova díla *Česká kniha mrtvých* a *Prorok.* Námět a stručný obsah *České knihy mrtvých* jsem již zmínil, v knize *Prorok* spekuluje autor s možností klonovat významné osoby světové historie až k naklonování osobnosti zcela nejvýznamnější (alespoň pro podstatnou část lidstva), tedy Ježíše Krista.

V *České knize mrtvých* Martin Petiška na pozadí fiktivních výpovědí umírajících ozřejmuje to, co bylo pro tyto lidi důležité a co úplně nejdůležitější, ukazuje nahotu jejich nepřiměřených tužeb, a naopak s lidskou naivitou a poezií okamžiku představuje ty, kdo prahli po těch nejjednodušších, ale zároveň nejdůležitějších věcech na naší Zemi. Tak dokonale přibližuje směšnost „touhy po mamonu", či po nezasloužených poctách nebo majetku a odlišuje je od prosté touhy nalézt podstatu světa, blýskavý kamínek lásky, v němž se tají štěstí. Rovněž konstrukce celé knihy, kdy na závěr nedochází již k výpovědím lidí, ale

[4] MARTIN, Eduard P. *Česká kniha mrtvých.*Praha: Arista. 2001, str. 143 ISBN 80-86410-25-0.
[5] PETRUSEK, Miloslav. *Sociologie a literatura.*Praha: Československý spisovatel. 1990. str. 76-78 ISBN 80-202-0165-3.

robotů, přináší jisté nemalé memento celému lidskému rodu, které by nemělo být tolik pyšné na sebe a své technické vynálezy, ale mělo by se spíše zamyslet nad tím, přežije-li vůbec…

Prorok v sobě pak obsahuje dvě základní myšlenky, z nichž ta první může budit dojem klišé – otázky kolem klonování lidských bytostí jako takového, možnosti jeho zneužití – zatímco druhá má sice své reminiscence na starší myšlenky, ale není dosud „vyčichlá“, neboť jde o kontrapunkt „prvotní Autority“ a „učedníků“, kteří by po létech jistě neradi zažili setkání s Mistrem, jehož dílo významně revidovali a dostali se někam úplně jinam… Tu jako by v Petiškově díle zaznělo ještě něco z polemik roku 68, kdy se čistota socialismu konfrontovala s čistotou původního Leninova učení. Je jisté, že v době vzniku díla už autorovi nešlo o propagaci socialismu, ale je více než možné, že původní myšlenkový spor mohl v jeho mysli zůstat a přetavit se do této obecné podoby, anebo mohl mít svůj základ ještě v původnějším sporu, který v Čechách vedl s Vatikánem kdysi Jan Hus…

Z velmi vágního rozboru těchto dvou Petiškových prací se opět vracím k Petruskovým myšlenkám, citovaným výše. S uspokojením lze konstatovat, že na oněch příkladech můžeme demonstrovat všechny tři postuláty, přičemž fantastický rámec próz (i básnického díla) dává velký prostor právě oné třetí tezi – formování nestandardní hypotézy, což se ovšem zvláště objevuje v povídkách ze sbírek *Vybraná tajemství profesora Kesslera* a *Přízraky doktora Frankensteina.* Zde Petiška představuje mnohé záhady z pomezí skutečnosti a tajemna a předkládá čtenáři alternativní realitu spočívající v tom, že *to, co se považuje za nemožné, možné je.* Martin Petiška, jak autor této práce ví z osobních rozhovorů s ním, po celý svůj život velice rád navazoval kontakty s českými „divotvůrci“ – léčiteli, mágy, psychotroniky a podobnými osobami. Během takových setkání poznal, že člověk je skutečně schopný mnoha nesmírně zajímavých činů. Jeho zkušenost zde ovšem nekončila. Poznal, že jakkoliv tu a tam někdo opravdu může překonat oficiálně vytyčené hranice „přírodních zákonitostí“, nezíská většinou příliš velké uznání a „potlesk ochozů“, protože s největší pravděpodobností bude označen za šarlatána či podivína, anebo dokonce za podvodníka. To samozřejmě nevylučuje, a jistě to nezapře ani Martin Petiška, že mnozí divotvůrci jsou samozvaní a třeba i ryzí podvodníci, nicméně jeden každý skutečný jasnovidec, telekinetik či jinak orientovaný mág představuje významné překročení hranic zákonitostí, které věda, s nerozumem sobě vlastním, staví bez výjimky. Proto musíme Petiškovy povídky na toto téma chápat nejenom jako „kratochvíli“ s vyvoláním onoho typického mrazení v zádech, ale také jako výzvu zcela zkostnatělým akademikům, kteří ať již i z ideologicky laděných pohnutek (to zvláště za minulého režimu), ale i z úzkoprsosti vzhledem ke svým vědním oborům, nehodlají přiznat, že něco ze světa podivných lidiček, popisovaného Martinem Petiškou, je možné. Domnívám

se, že nakonec můžeme konstatovat právě ještě větší údiv nad nevírou „oficiálního světa“ v (byť ojedinělý) zázrak způsobený jednotlivcem, než nad zázrakem samotným. Podobné konfrontace, se kterými se nesetkáváme jenom u Petišky, možná přispějí k tomu, že čím dál tím více vědců bude přijímat „fantastická fakta“ za svá a vyhradí jim buď čestné místo výjimek, anebo dokonce samostatné existence na konci Gaussovy křivky.

Petiškovu tvorbu z hlediska sociologických aspektů lze hodnotit v mnoha dalších ohledech. Svým způsobem je možné ji dokonce označit za vysoce charakteristický fenomén a produkt doby, ve které autor žil a žije. Jde zde především o naznačení jistého generačního přerodu, který je více než patrný na rozhraní života a tvorby Eduarda Petišky a jeho syna. Zde bych opět podtrhl jistý značný odklon od realistické formy u Martina Petišky, ačkoliv, jak jsem již uvedl, obsah děl tohoto mladšího představitele spisovatelského rodu není fantaskní bez přímých vazeb na současnost. Onu změnu formy ve fantastické vyprávění má podle mého názoru na svědomí jednak snaha syna odlišit se od otce, dále pak potřeba uplatnit široké spektrum fantastických představ, jež Martin Petiška získal samostatně i prostřednictvím svého otce, a podílí se na tom jistě i společenská poptávka doby, která si tento druh literatury žádala. V neposlední řadě šlo jistě i o náznak revolty proti „zajeté“ kulturní frontě a hladině tam, kde byl dlouho jediným oficiálním autorem sci–fi Josef Nesvadba. To, že Martin Petiška pokračuje ve fantastické tvorbě i v porevoluční době, vyplývá především z vybudování určité nikoliv zanedbatelné pozice autora v tomto žánru, má tu své místo a jméno, prostě a jednoduše bravurně ovládá „řemeslo“ vědeckofantastické a fantastické tvorby, proto by bylo nesmyslné, kdyby ji zcela opouštěl. To autor nicméně činí – ale jenom sporadicky a v textech, které sice opět nepostrádají bravurnost jiných prací, ale nejsou pro něj zcela typické.

Před rokem 1989 se Martin Petiška zabýval hlavně tématy, která byla typická pro fantastickou literaturu – různými záhadami, které vyplývaly z „nadpřirozených“ schopností jednotlivců. Posléze šlo o povídky z oblasti mezilidských vztahů na pozadí fantastických prostředí a skutečností. Po roce 1989 se Petiška věnuje více tématům niternějším a filosoficky složitějším, takovým, která by nemohla být před revolucí publikována vůbec, anebo jenom v upravené podobě, bez současné lehkosti a „odpoutanosti“. Pro porevoluční Petiškovu tvorbu je z tohoto pohledu opět nejcharakterističtější *Česká kniha mrtvých,* jež je (podle mého názoru) jedním z vrcholů tvorby Martina Petišky hned z několika důvodů. Především musím na tomto místě vyzdvihnout komplexní společenský akcent a neuvěřitelně široký záběr konfrontací individuálních osudů, na nichž si může čtenář udělat obrázek jednak o tom, co je v životě skutečně důležité a na druhou stranu, co si přesto lidé nejvíce přejí a po čem se pachtí po celý život, dříve než ulehnou na místním hřbitově…

Chceme-li rekapitulovat zamyšlení nad tvorbou Martina Petišky ze sociologického hlediska, je nutné konstatovat, že jde každopádně o dílo, které ve velké míře reflektuje společenské dění v zemi svého původu, tedy v Čechách. Nejedná se přitom pouze o vymezení této spjatosti vzhledem k tomu, co se „mohlo“ a co ne. Je jisté, že Petiška přes mezinárodní platnost myšlenek, které vyslovuje, předkládá k řešení a u mnohých navíc podává své návrhy na východiska, zůstává vždy, ať již zjevně, anebo v určitém skrytu, „doma“, tzn. tam, kde nachází své čtenáře. Autorovo dílo má dále tu zvláštnost, že není vyhraněně určené čtenáři určitého věku, své si v něm nacházejí lidé velmi mladí, starší i ti nejstarší, jakkoliv naposledy jmenovaná kategorie bude nejspíše – vzhledem k fantastickému „hávu“ – poněkud menší, nežli všechny předcházející. Petiškovo dílo se z velké části obrací do nejhlubších rovin čtenářovy intimity, ale zároveň je civilní, nikoliv patetické a hlavně nesmírně srozumitelné vzhledem k jazyku, v jehož užití je spisovatel mistrem. Již tím je ho také možné označit za kulturního demokrata a humanistu, protože nechce své myšlenky adresovat úzké vrstvě intelektuálů, ale touží je sdělovat všem, kteří se snaží nalézat v literatuře odpovědi na základní otázky bytí.

Martin Petiška – autor – představuje jak z čistě literárního, tak z celospolečenského hlediska jev, jenž nelze přehlédnout a který se určitě ještě více zapíše do podvědomí všech čtenářů.

IV. Martin Petiška – nakladatel

IV. I. Motivy pro vznik nakladatelství a situace na trhu

Martin Petiška vždy snil o tom, že se vedle své vlastní tvůrčí činnosti bude aktivně věnovat českému kulturnímu životu také z pozice nakladatele.Toto jeho přání mělo několik zdrojů. Především ho lákala podnikatelská činnost v tomto oboru, který mu byl nejbližší jako souběžný zdroj příjmů. Dále chtěl aktivně ovlivňovat čtenářskou obec a knižní trh, být participantem nabídky titulů. V neposlední řadě se zde bezpochyby objevuje snaha zúročit neobyčejný kapitál ukrytý v duševním vlastnictví jeho matky – autorská práva na knihy Eduarda Petišky. Podle vlastních slov nakladatele ovšem stěžejním motivem pro jeho činnost byla snaha o „zachování paměti" – paměti významných kulturních osobností české scény a paměti na určité konkrétní jevy v naší historii. To se projevilo jak v pozdějším vydávání memoárových titulů, tak v rozsáhlém díle – *Almanachu českých šlechtických rodů*, který představuje vskutku velmi dobrou publikaci pro poznání situace v této oblasti.

Zamysleme se v úvodu úvah o Martinu Petiškovi – nakladateli nad tím, s jakým vkladem vstupuje do této nové životní role a konfrontujme tyto úvahy s charakteristikami nakladatelů, jak je vytyčuje Jan Halada. Ten ve svém díle *Člověk a kniha* určuje čtyři typy nakladatelů[6]. Martin Petiška by se podle mého názoru nejlépe zařadil do druhé kategorie – „skromný nakladatel", jakkoliv ze samé podstaty osobnosti nelze říci, že by Martinu Petiškovi o zisk „šlo vždy až na posledním místě".

Abychom ovšem pochopili lépe situaci, do níž Petiška – nakladatel vstupuje jako podnikatelský subjekt, udělám na tomto místě malou odbočku a zamyslím se nad transformací nakladatelských poměrů v tehdejším Československu a posléze v České republice.

Do listopadu 1989 panovala v ČSSR nakladatelská politika vymezená základním společensko – ideologickým rámcem komunistické diktatury. To znamenalo, že charakter nakladatelského subjektu nemohl být jiný než státní a „posvěcený" stávající komunistickou ideologií. Na nakladatelskou produkci byly kladeny strohé nároky, stejné, jako na ostatní prostředky ideologického působení na člověka. Pochopitelně to neznamenalo, že by byly vydávány pouze knihy, vedoucí čtenáře k marxisticko – leninskému chápání světa, vedle takových knih se vydávaly i knihy zábavné, humorné, naučné, tzn.tituly ze zcela neutrálních oblastí (kuchařky, zahradnické příručky, atd.).Co se týče literatury odborné – zvláště

[6] HALADA, Jan. *Člověk a kniha*, Karolinum, Praha 1993. str. 55 ISBN 80-7066-767-2.

filosofické a ekonomické, největší procento vydávaných titulů bylo přísně ideologicky v souladu se státní a stranickou linií. Zanedbatelné procento kontroverznějších děl západních filosofů a vědců, jež bylo nutno publikovat pro obeznámení našich vědců víceméně za účelem vypracování kritik na jejich myšlenky, bylo pak vydáváno v nízkých nákladech.

Jan Halada ve své předmluvě k Encyklopedii českých nakladatelství detailně popisuje situaci na československé nakladatelské scéně této doby. Popisuje proměnu tradičních nakladatelství v nesamostatné jednotky, které sice měly určité rozhodovací pravomoci, ale ve skutečnosti byla rozhodující ideologická linie KSČ, která řídila dokonce i takové záležitosti, jakými byl limit papíru a množství deviz určených na nákup autorských práv. [7]

Počet nakladatelských domů do roku 1989 včetně dosáhl na území České republiky čísla 45[8]. Jakmile došlo k uvolnění možnosti v podnikání, chopily se této možnosti ihned desítky a stovky nadšených profesionálů i amatérů. Situaci v nakladatelské sféře v této době výstižně hodnotí Jiřina Šmejkalová v níže citovaném díle *Kniha*. Šmejkalová v souladu se skutečností popisuje několik způsobů vzniku nových nakladatelských domů – za prvé jde o přebírání zkušeností (včetně pracovních postupů a znalostí na trhu domácím i zahraničním) přežívajících státních nakladatelství, kdy průbojní a ambiciózní redaktoři, vybavení know-how nakladatelské činnosti a četnými kontakty na kvalitní autory v tuzemsku i zahraničí, zakládají vlastní firmy. Mezi takové nakladatele lze zařadit například Iva Železného, jenž vyšel z kolektivu nakladatelství Odeon a jeho nakladatelství Ivo Železný se stalo jedním z nejúspěšnějších v devadesátých letech (šlo hlavně o spotřební literaturu typu sci-fi, tzv.červené knihovny, westernu apod.). V roce 1990 tak na území nynější České republiky lze registrovat již 550 nakladatelů. [9]

Je nutné říci, že – narozdíl např.od Iva Železného, jehož nakladatelství vzniklo výše uvedeným způsobem – se mnozí podnikatelé registrovali na tuto činnost pouze z nadšení nad změněnými poměry bez hlubší znalosti této aktivity, s touhou pokud možno rychle zbohatnout a potom se eventuelně věnovat jakékoliv jiné podnikatelské činnosti, na níž by zde nakumulovali kapitál. Poměry na knižním trhu v tehdejším (ještě) Československu po revoluci ovšem dávaly skutečně možnost vydat a prodat veliké náklady dříve zakázaných knih, zvláště exilových autorů. Na tomto místě jako příklad uvedu soubor povídek Ivana Klímy *Má veselá jitra*, který v únoru 1990 vyšel nejprve v nákladu 100 000 výtisků a posléze,

---

[7] HALADA, Jan. Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-165-3.

[8] HALADA, Jan. Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006.Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-165-3. str. 10. Jan Halada zde uvádí, že se jedná o zprůměrňovaný údaj, přičemž do listopadu 1989 působilo na území České republiky zhruba 57 nakladatelství.

po rozprodání, bylo nutné dotisknout ještě 50 000 výtisků.[10] Tato první „zlatokopecká“ doba ovšem brzy pominula a na trh se dostávají knihy ve stále menších nákladech, protože nakladatelé poznávají, že jejich původní odhady na výši nákladu knih (i kvalitních a jinak žádaných) byly natolik přehnané, že jejich produkce končila ve slevě nebo dokonce i ve stoupě. Český čtenář začal vyhledávat rozmanité tituly ze všech oblastí zábavy, umění a dalších oborů a tím pádem došlo k zákonitému rozptýlení jeho pozornosti a k poklesu potřeby masivní produkce jednotlivých titulů.

IV. II. Organizační zázemí nakladatelství

Nakladatelství Martin vzniklo v roce 1990 a jeho první „úřední“ adresa nesla údaj o ulici Uruguayské č.13 v Praze 2. Na této adrese měl Martin Petiška „ pražské zázemí “, byt, jenž využíval pro přespání v hlavním městě po kulturních a jiných akcích a který v současnosti již nemá k dispozici, protože restituent všechny stávající nájemníky v tomto domě vyplatil a dům přeměnil ve výdělečné zařízení.

Zajímavost z této doby spočívá v tom, že Petiška si pro účely nakladatelství Martin pronajal kancelář na Národní třídě v Praze 1, v bývalých prostorách nakladatelství Československý spisovatel (a tím pádem i Svazu československých spisovatelů). Petiška v těchto prostorách, sdílených se svým známým panem Milanem Pščolkou, vydržel ovšem pouhé dva roky.

Jak jsem se zmínil již výše, nakladatelství Martin není klasická firma se zaměstnanci a dalším hospodářsko – technickým zázemím. Nicméně je jasné, že je třeba si vybudovat i pro tak skromný podnik jistou základní rovinu spolupráce. Ta se v tomto případě opírá o pana Miloše Uhlíře, majitele firmy BASET a Ing. Zdeňka Wagnera, majitele firmy ICE BEAR SOFT. Miloš Uhlíř zajišťuje Petiškovi distribuci knih, jde totiž také o nakladatele, ale i o knihkupce, jenž se v této oblasti z praktického hlediska lépe orientuje. Ing. Zdeněk Wagner zajišťuje pro nakladatelství Martin elektronickou sazbu vydávaných knih a vzhledem k nevysokým nákladům, které si účtuje za své služby, výrazně přispívá k nepříliš velkým finančním vstupům do knižní produkce nakladatelství.

Na okraj této poznámky je třeba uvést ještě jedno jméno, a to ing.Vladimíra Hübla, který na počátku nakladatelské éry také s Martinem Petiškou spolupracoval a významně tak

---

[9] ŠMEJKALOVÁ, Jiřina. Kniha.Brno: Host, 2000. ISBN 80-7294-005-8. str. 138
[10]ŠMEJKALOVÁ, Jiřina. Kniha.Brno: Host, 2000. ISBN 80-7294-005-8 str. 140

zasáhl do jeho aktivit na tomto poli.Vladimír Hübl je bývalý pracovník nakladatelství Melantrich, majitel nakladatelství Jan.

Jak jsem uvedl, nakladatelství Martin není firma o mnoha zaměstnancích se zavedenými „úředními“ i pracovními postupy. Také jsem poznamenal, že Martin Petiška při své nakladatelské činnosti využívá služeb ing. Zdeňka Wagnera, majitele firmy ICE BEAR SOFT. Jde o významnou spolupráci, která je nesmírně pružná a v ekonomickém výsledku dostupná pro méně nákladové tituly.

Jak jsem se dozvěděl přímo od pana Zdeňka Wagnera, s Martinem Petiškou se seznámil v roce 1983 ve sci-fi klubu, scházejícím se v Praze poblíž náměstí Míru. Zdeněk Wagner, vzděláním chemik, tzn.vědecký pracovník, se v té době snažil psát sci-fi literaturu. Wagner se zmiňoval o tomto klubu jako o užitečné platformě při výměně zkušeností v amatérské literární tvorbě a rozhodně jeho prospěšnost podtrhl v souvislosti s kontakty na osobnosti kulturního života. Nejvýznamnějším známým, kterého zde získal, je ovšem bezpochyby právě Martin Petiška. Zdeněk Wagner se nevídal s Petiškou pouze na zasedání tohoto klubu, ale často společně s dalšími kolegy zacházeli do pražských hospod a vyměňovali si názory na život a literaturu.

Toto neformální přátelství se ovšem od roku 1993 proměnilo ve spolupráci profesionální, a to v nakladatelství Martin. Zdeněk Wagner (podle vlastních slov) pracuje na sazbě knih podle grafických návrhů externího výtvarníka, anebo dokonce ve své „režii“. Sdělil mi, že je i autorem některých obálek pro nakladatelství Martin.

Wagner je velmi zkušený odborník na knižní sazbu a je též známý svým výtvarným cítěním, je mj. amatérským fotografem a svůj umělecký cit vyjadřuje rovněž slovesně. Tyto jeho dovednosti a zájmy z něj činí vynikajícího spolupracovníka pro nakladatelství Martin, protože nejde o pouhý řemeslný výkon požadovaných dovedností. To vše však neznamená, že by spolupráce Zdeňka Wagnera a Martina Petišky byla vždy bezproblémová. S problémy se setkávali především při sazbě cizojazyčných publikací a knih, kdy při použití azbuky, či arabského písma docházelo ke značným technickým potížím, Wagner musel v některých případech sám tvořit části nebo i celá písmena, což pochopitelně zpomalovalo jinak rutinní práce a dávalo jim i nový rozměr.

Spolupráce „Wagner - Petiška“ neměla pouze výše uvedené problémy, samozřejmě se našly i další kolizní prvky – včasnost dodání práce a v ojedinělých případech i její kvalita, ale vcelku je nutné konstatovat, že nesla své ovoce.

Zdeněk Wagner si v souvislosti se vzpomínáním na dlouhou cestu po boku Martina Petišky uvědomil skutečnost, že tato kooperace nebyla výhodná pouze z hlediska obchodního,

ale nesla s sebou významný lidský rozměr kontaktu s tímto spisovatelem a rovněž působila jako magnet přitahující nové osobnosti do centra pozornosti Wagnera. Jako příklad Wagner uvádí paní Věru Ludíkovou, básnířku a majitelku nakladatelství CHRONOS. Pro tuto nakladatelku pak Wagner sázel knihu s názvem *Je jaro*, a to v celkově 37 jazycích, což doposud představuje národní rekord zapsaný v české verzi Guinessovy knihy rekordů.

Zdeněk Wagner, odvažuji si říci nakonec, představuje nejvýznamnější výrobní oporu nakladatelství Martin. Velkým kladem tohoto muže je skutečnost, že je rovněž tvůrčí duch a má v této souvislosti maximální pochopení pro požadavky Martina Petišky, které na něho tento spisovatel vznáší nejenom jako nakladatel, ale i jako umělec.

Pan Miloš Uhlíř je majitelem nakladatelství a knihkupectví Baset. Jde o pravý opak člověka i podnikatele k Martinu Petiškovi. Zatímco Petiška, jak je jistě patrné ze všech údajů uvedených v této práci, je typický intelektuál na vysoké úrovni (minimálně) ve druhé generaci, pan Miloš Uhlíř je člověk s technickým typem vzdělání, inklinující pouze k obchodní stránce práce s knihami.

Uhlíř a Petiška se seznámili v roce 1992 v období, kdy Martin Petiška sháněl stabilní distributorskou firmu. Pan Uhlíř poměrně snadno „absorboval“ nevelkou produkci nakladatelství Martin a účastnil se i jiných akcí, které Martin Petiška organizoval a jež měly, či mohly mít, návaznost na činnost obou subjektů. V této souvislosti připomenu dočasný pronájem podzemních prostor Betlémské kaple na Betlémském náměstí v Praze 1. Martin Petiška tento dočasný pronájem získal od vedení ČVUT, které mělo v té době právo s tímto památkově chráněným objektem disponovat. Petiška se domníval, že by bylo dobré a ekonomicky přínosné v tomto neobyčejně atraktivním prostředí staré Prahy pořádat výstavy výtvarných děl a podobné akce. Miloš Uhlíř pohlížel na tuto aktivitu pragmatičtěji a hodlal se do ní zapojit jako (víceméně) technický poradce a osoba, která se k těmto akcím připojí příležitostným prodejem knih nakladatelství Baset a Martin.

Je nutno poznamenat, že tento projekt nebyl příliš úspěšný, jakkoliv předvedl např. atraktivní výstavu léčitelských obrazů Jana Hnilici a dalších.

Pronájem galerie vypršel po roce a vzhledem k nevůli vedení ČVUT nadále v tomto vztahu pokračovat nebyl obnoven.

Spolupráce Martina Petišky a Miloše Uhlíře byla poměrně bezproblémová. Jediné „třecí plochy“ vznikaly při vyrovnávání vzájemných bilancí plateb obou subjektů, ale vzhledem k neobyčejně mírné a tolerantní povaze pana Uhlíře tato situace nikdy nevyústila do ostré osobní rozmíšky, anebo dokonce do právního sporu.

Firma Baset (vzhledem ke své distributorské úloze) rovněž zajišťuje skromnou, ale důležitou propagační činnost produkce nakladatelství Martin ve směru k maloobchodním subjektům.

Pan Miloš Uhlíř se (podobně jako Zdeněk Wagner) nestal pouze vhodným partnerem Martina Petišky, ale také jeho kamarádem a přítelem, což pochopitelně vytvořilo tu nejzdravější základnu i pro zmiňovanou obchodní spolupráci. Miloš Uhlíř se účastní rovněž mnohých společenských akcí spojených s Petiškou osobně nebo obchodně. Z takových příležitostí zdůrazňuje Miloš Uhlíř zvláště křty Almanachů českých šlechtických rodů, které se až do roku 2006 konaly v Panteonu Národního muzea na Václavském náměstí. Obliba těchto setkání je u pana Uhlíře (jak se sám vyjádřil v rozhovoru s autorem této práce) především proto, že se zde setkává s velkým množstvím zajímavých osobností jak z šlechtických kruhů, tak obecně z politické a kulturní sféry českého života.

Miloš Uhlíř a Zdeněk Wagner jsou důležití pro chod nakladatelství Martin a pro Martina Petišku osobně.

Z přímých dotazů na bilanci nakladatelství Martin vyplynulo, že nakladatelství není ztrátové, ale ani nezajišťuje přílišné zisky. Nakladatel Martin Petiška to vyjadřuje slovy, že jde spíše o „obracení kapitálu“ z jedné knihy do druhé. Z výše uvedených slov vyplývá ovšem i skutečnost, že nakladatelství není zatíženo mnohými nedobytnými pohledávkami, tak jako se s tím můžeme setkat u jiných subjektů. Martin Petiška v současnosti eviduje jedinou pohledávku ve výši 60 000 korun za knižním velkoobchodem. Jakkoliv ji nepovažuje za zcela nedobytnou, domnívám se, že se takovou brzy stane.

V. Díla vydaná nakladatelstvím Martin

Nakladatelství Martin zahajuje svoji činnost v roce 1990 knihou Eduarda Petišky *Příběhy starého Izraele*. Tato kniha navazuje na velmi úspěšnou část tvorby otce Martina Petišky – zpracování velkých legend národů starověku. Narozdíl od *Starých řeckých bájí a pověstí*, které nejsou striktně literárně fixované, vychází autor při psaní židovských legend z židovské bible – Starého zákona. V předrevoluční době vzniku knihy šlo o nesmírně záslužný literární počin, protože tak v komunistickém „dusnu“ získal čtenář velmi čtivý a moderní přepis této posvátné knihy.

Důvodů vydání zmíněné knihy Martinem Petiškou (navíc jako první titul svého nakladatelství) existuje hned několik. Především tu je důležitý aspekt vlastnictví autorských práv po zemřelém otci jeho matkou Alenou Petiškovou a dále půjde patrně o to, že nejde o titul tak známý, jako například *Staré řecké báje a pověsti*. Další motiv pro vydání této knihy můžeme spatřovat v nakladatelově domněnce, že kniha přitáhne pozornost židovských intelektuálů a spřízněných kruhů.

Pravda, jde o zpracování této tématiky pro děti, nicméně musíme mít na paměti, že šlo o vydání v roce 1990, tedy v době, kdy ještě na náš trh neproniklo takové množství biblických příběhů upravených pro děti v podobě „dětských biblí“ a podobných textů.

Příběhy starého Izraele vydává Petiška v roce 1990 ve dvou vydáních a třetí vydání stejné knihy zařazuje i na rok 1991.

Z technických zajímavostí je třeba uvést, že kniha je vyzdobena ilustracemi Gustava Dorého, grafická úprava a vazba byla pak provedena panem Vladimírem Hüblem, o němž se zmiňuji výše. Dorého kresby docela dobře dotvářejí dílo Eduarda Petišky, hlavní důvod použití těchto ilustrací ovšem vidím v tom, že se nejspíše jedná (z autorskoprávního hlediska) o dílo volné, za jehož užití nemusel nakladatel platit.

V roce 1991 vydalo nakladatelství Martin, jak jsem se zmínil již výše, opět *Příběhy starého Izraele* a navíc Martin Petiška vydává v anglickém jazyce otcova *Golema*.

Důvody vydání Golema pojímám veskrze stejně jako *Příběhy starého Izraele* a navíc přidávám velmi pravděpodobný záměr uspokojit zájemce o tajemno ve spojení s příběhy ze staré Prahy. Jedná se o klasický příběh z rudolfínské Prahy, jenž víceméně „věrně“ popisuje události kolem rabbiho Löwa. Popis této legendy v sobě nenese takový náboj jako stejnojmenný příběh Gustava Meyrinka, ale zato zprostředkovává legendu běžnému čtenáři. V angličtině vydává Martin Petiška Golema zajisté proto, aby jej mohli kupovat a číst turisté zaplavující Prahu a zajímající se o historii seriózní i legendární.
Dalším zdrojem tohoto počinu bude dozajista péče Martina Petišky o rozšiřování povědomí o díle jeho otce směrem do zahraničí.

V roce 1992 pokračuje nakladatel ve vydávání otcových děl. Jde o německý překlad Golema, v tomto případě šlo jistě o velmi žádaný artikl mezi německými turisty. Současně vydává nakladatelství Golema i pro české čtenáře.

V roce 1993 vydalo nakladatelství Martin pouze jeden titul, a to *Z pokladnice příběhů království* českého, ovšem přeložené do němčiny.

V následujícím roce došlo k realizaci mnohem větší produkce – za prvé jde o české vydání výše zmíněné knihy a poté další tituly, jež v cizích jazycích referují o minulosti naší vlasti. Jak anglicky, tak i německy mluvícím čtenářům se tak otevřely příběhy o životech sv. Václava, sv. Ludmily a sv. Vojtěcha, Karla IV. a vyprávění o českých hradech, vše popsáno Eduardem Petiškou. Za pozoruhodný čin lze považovat první vydání knihy jiného spisovatele než autorova otce, a to *Setkání* od Viktora Fischla. Jde o autobiografické vzpomínání na osoby, které autor v životě poznal.

Sám Viktor Fischl na české scéně představuje spojení mezi moderní českou a (ve smyslu novodobého izraelského státu) moderní židovskou kulturou. Člověk, který se narodil už v roce 1912 a uměleckou tvorbu publikoval od roku 1933, žil po komunistickém puči v Izraeli a je dnes znám mimo jiné jako autor knih s námětem židovských osudů těsně před a po druhé světové válce – *Písně o lítosti* a *Dvorních šašků*.

Fischlova *Setkání* nepředstavují pouze autobiografickou prózu, ale i zajímavý ponor do zákulisí české předválečné kulturní společnosti a popisují i setkání s osobnostmi, s nimiž se autor seznámil za svého dlouhého pobytu ve státu Izrael. Je to tedy kniha na pomezí české a světové kulturní historie. *Setkání* získávají zajímavý světový rozměr z toho důvodu, že Viktor Fischl pracoval také jako diplomat, a to jak v zájmu Československa (po roce 1939 působil v Benešově exilové vládě a zajišťoval komunikaci této vlády s britským parlamentem, staral se o kulturní propagaci republiky), tak i Izraele. Zastupoval ho v Japonsku a Barmě (zde coby chargé d´affeirs) a v Polsku, Jugoslávii, Norsku a Rakousku jako velvyslanec. Obsáhl

tak opravdu značnou část světa a nasbíral mnoho politických, ale bezesporu i kulturních zkušeností.

Kniha nepřináší, jak by někdo možná očekával, pouze suchý výčet osobností. Každá kapitola je vlastně malým esejem, který shrnuje jak osobnost (či v některých případech více osobností), tak i celkovou vzpomínku na dobu, ve které setkání proběhlo a samozřejmě i autorovu osobní reflexi okolního dění, a činí tak způsobem snoubícím styl žurnalisty a abstraktně přemýšlejícího básníka. Mezi osobnostmi figurujícími v knize se nachází Václav Černý, Josip Broz Tito, František Langer, či David Ben Gurion. Tématy, kterými se Fischl v *Setkáních* zaobírá, byly mimo jiné právě nesnadná pozice Izraele ve světě, vztah Čechů a Židů a změna světa a charakterů v realitě studené války.

V podstatě lze konstatovat, že rok 1994 je v nakladatelské činnosti Martina Petišky přelomový. Nejedná se o žádné překotné a dramatické změny, ale přesto zde registrujeme nejenom více titulů než doposud, ale – jak je uvedeno výše – vychází kniha od autora odlišného od nakladatelova otce. Nejde o knihu plytkou a prázdnou, naopak, jedná se o titul vpravdě naplňující zadání nakladatelova záměru – tedy „zachovávat paměť národa“.

Rok 1995 byl ve znamení několika dalších publikací o českých krajích, z nichž Santiniho kniha o Pražském Jezulátku vyšla v italštině a angličtině (*Il Gésu Bambini di Praga, The Holy Infant of Prague*). Příběhy moravských hradů od Eduarda Petišky se dočkaly německého a anglického vydání. Další publikace tohoto autora, týkající se „magické Prahy“, napsaná společně s Janem Dolanským vyšla ve španělštině a italštině.

Naposledy vydané tituly je možné jednoznačně zařadit do knih určených pro zahraniční návštěvníky hlavního města. Publikace tedy opět splňují minimálně dva významné znaky Petiškovy produkce – autorství Eduarda Petišky a dobrá prodejnost u klientely, která zmíněnými knihami obohatí svůj prožitek z návštěvy Prahy.

Stejné provenience je i kniha *A Treasury of Tales from the Kingdom of Bohemia*, kterou Martin Petiška vydal v minulých letech jak česky, tak německy.

V roce 1996 došlo k vydání pouze jednoho titulu, ale zato zásadního. Vychází *Almanach českých šlechtických rodů* sestavený Vladimírem Pouzarem, za spolupráce Františka Lobkowicze, Petra Maška a Pavla R. Pokorného. O „paměť národa“ jde zde vskutku především, neboť zdokumentovaný přehled české aristokracie je přímo navázán na historické a kulturní povědomí celé naší země. Nakladatel Martin Petiška se touto cestou seznámil s celou řadou významných osobností s „modrou krví,“ kteří s ním od té doby široce spolupracují na pokračováních Almanachu.

Tento první Almanach je uveden slovy Dr. Františka Lobkowicze, která jsou stvrzena faxmilií jeho podpisu. V knize je popsáno třicet šlechtických rodů. V úvodu autor seznamuje čtenáře s kritérii výběru šlechtického rodu nejenom do této publikace, ale i do dalších dílů. Uvádí zde, že v prvé řadě „je za rodovou šlechtu považován ten rod, jemuž bylo šlechtictví uznáváno podle rakouských zákonů v roce 1918, tedy těsně před jeho úředním zrušením.“[11]

„Druhým kritériem,“ uvádí dále na stejném místě V. Pouzar, „je příslušnost k panskému stavu“; tzn., že byly zahrnuty rody baronské, hraběcí a knížecí.

Jako třetí kritérium byla stanovena fyzická přítomnost rodu v českých korunních zemích před počátkem druhé světové války. Rozrody jednotlivých rodin byly také záměrně koncipovány tak, aby zachytily stav nejméně od tohoto období. Cílem výše uvedeného chronologického vymezení bylo „zaplnit informační vakuum, které pro většinu českých zájemců o genealogii od čtyřicátých let nastalo.”[12]

V. Pouzar uvádí, že na základě těchto kritérií vznikl dlouhý seznam, přesahující dvě stě rodin. Autorský kolektiv tedy provedl zužující výběr pro tento první svazek Almanachu. Redakce dala přednost rodům, jejichž někteří příslušníci byli skutečně přítomni i po roce 1948 v českých korunních zemích. Autor úvodu přiznává, že toto poslední kritérium nebylo důsledně dodrženo. Ostatní rody, jak je plánováno, budou postupně zpracovány v dalších částech Almanachu.

Forma zpracování jednotlivých hesel je víceméně jednotná. Vždy je uveden rodový znak (černobílá rytina – vyobrazení jednotlivých erbů – byla převzata z různých publikací, které jsou uvedeny v tomto úvodu na straně osm). Následuje název rodu a jeho základní popis. Poté, v souladu s množstvím informací, stručný výčet různých členů rodiny, eventuelně rozdělení různých linií rodu a další podrobnosti k příslušníkům rodiny.

V úvodu se dozvíme, že tato jednotlivá hesla, která jsou poté v almanachu řazena abecedně, jsou zpracována podobně jako v *Genealogisches Handbuch des Adels*. Vedle již zmíněného popisu je třeba dodat, že hesla jsou doplněna popisem erbu a pramenem, který Pouzar chápe jako uvedení posledního zpracování *Gothascheis Genealogisches Taschenbuch*, na které heslo přímo navazuje a dále je uveden odkaz na nejnovější článek v *Genealogisches Hadbuch des Adels*. [13]

Tato metoda podle mého názoru zajišťuje, že se almanach českých šlechtických rodů řadí po bok seriózním genealogickým publikacím podobného druhu u nás i ve světě, takže

[11] POUZAR, Vladimír a kol. *Almanach českých šlechtických rodů*. Praha: Martin, 1996. str. 7
[12] POUZAR, Vladimír a kol. *Almanach českých šlechtických rodů*. Praha: Martin, 1996. str. 7
[13] POUZAR, Vladimír a kol. *Almanach českých šlechtických rodů*. Praha: Martin, 1996. str. 8

nakladatelství Martin předává českému čtenáři a badateli v této knize skutečně velmi dobrého průvodce po představitelích české šlechty.

V následujících letech byly vydávány nové díly Almanachu. Počet stran se pohyboval od čtyř set do pěti set a počet hesel se průměrně pohyboval kolem šedesáti, s překrývajícími se údaji starších hesel, pokud v nich bylo možno doplnit nové informace. Od roku 2006 na konec jednotlivých kapitol přibyla sekce „nekrology“, tj. data úmrtí rodinných příslušníků.

Titul, který spatřil světlo světa v roce 1997, byl opět originální – šlo o básnickou sbírku *Uslyšet duši: básně a texty* od Věry Ludíkové. Její tvorba je každopádně odlišná od popisované poezie Martina Petišky. Je z ní cítit bezradnost člověka, ať už jako jednotlivce, nebo příslušníka celého lidského druhu, před přírodou, světem, vesmírem a Bohem a poněkud pesimistické zhodnocení současné lidské civilizace.

V následujících letech (s přestávkou roku 1998, kdy nevydalo ani jeden titul) přispívalo nakladatelství Martin pouze skromnou řadou vydaných knih, ovšem o to důležitějších, neboť především pokračovalo vydáváním dalších dílů *Almanachu šlechtických rodů*, jehož tvůrčí tým se neustále obměňoval. Výjimku představují léta 2000, 2003, 2005 a 2006. Před počátkem třetího tisíciletí se v anglickém překladu objevily *Staré řecké báje a pověsti* nakladatelova otce a publikace *Erby a erbovní páni*, jejichž autorem je sám Martin Petiška. O tři léta později vyšla v němčině kniha od Zdeňka Kučery a Jiřího Vogela *Spiritualität am Scheideweg des Zeitalters – von der Moderne zur Postmoderne*. V roce 2005 vedle standardního Almanachu vyšel ještě *Almanach českých šlechtických a rytířských rodů* od Milana Bubna a Karla Vavřínka. Pro zajímavost uvádím, že knihy *Spiritualität…*, *Erby a erbovní páni, Úniky z temna* a *Olšany, jaké neznáme,* neregistruje ani katalog Národní knihovny ČR. Přitom tyto knihy mají přidělené ISBN. Je možné nakladatele podezírat, že nepředal Národní knihovně ČR povinné výtisky.

Konečně v roce 2006 se mezi autory publikovanými nakladatelstvím objevilo jméno Pavla Smetáčka, syna slavného dirigenta Václava Smetáčka. Jeho kniha nese název *Jsem asi umí(r)něným tradicionalistou*. Hudebník a kapelník skupiny Traditional Jazz ve svém díle kombinuje klasický soukromý životopis (tvoří asi jednu třetinu knihy) s popisem Smetáčkovy kariéry – vedle uvedených životních peripetií je zda řada autorových textů publikovaných od šedesátých let a práce, které dříve nebylo možno uveřejňovat kvůli komunistické cenzuře, to vše doprovázeno bohatou fotografickou přílohou.

V rámci produkce nakladatelství sice nejde o prezentaci natolik vysoké kultury srovnatelné s předcházejícími tituly, ať již spojené s renomovaným autorem (jako v případě *Setkání*) nebo s duchovním poselstvím (jako v případě *Uslyšet duši: básně a texty*), ale jde o

zajímavé ohlédnutí se do času, kdy se u nás doba bohatá na prudké emoce a snaha úniku ze světa studené války potkávala s totalitní realitou a ukázku toho, jak se tento střet projevoval v uměleckém životě.

V. I. Neuskutečněné plány

Martin Petiška měl na počátku i v průběhu své nakladatelské činnosti několik projektů, které měly vést jeho nakladatelskou aktivitu jiným směrem, než se nakonec stalo.

V prvé řadě je třeba se zmínit o snaze získat pro své nakladatelství výhradní zastoupení na knižní díla společnosti Walta Disneye. Petiška vedl seriózní jednání o získání těchto práv, ale bohužel jeho snaha nebyla korunována úspěchem.

Lze říci, že výše uvedená aktivita zapadá logicky do celkových nakladatelských projektů, jakkoliv to tak na první pohled nevypadá. Martin Petiška si správně uvědomoval, že knižní produkce společnosti Walta Disneye je nový směr, jímž se ubírá čtenářský zájem českých dětí. Nelze hovořit o kýči, je třeba vidět v Kačeřích příbězích, v Mickey Mouseovi a v neposlední řadě v četných adaptacích velkých světových příběhů (Kniha džunglí, Popelka, Sněhurka, atd.) nový moderní kus společného povědomí dnešních dětí na celém světě. V souvislosti s tím poukazuji na dílo Petiškova otce, který předával českým a později i jiným dětem povědomí o řeckých, židovských, egyptských a jiných bájích a pověstech.

Nakladatel Petiška také velmi vážně (v devadesátých letech min.století) uvažoval o nákupu práv slavné anglické spisovatelky Agathy Christie. Opět nejde o pouhý ekonomický záměr tohoto nakladatele, nýbrž o vydávání „špičky“ světové detektivky, tedy příběhů, v nichž se Martin Petiška ukázal rovněž jako vynikající autor. K vydávání děl Agathy Christie nedošlo z toho důvodu, že Petiška v rozhodné okamžiky nedisponoval takovými finančními částkami, aby mohl pro své nakladatelství zakoupit práva této slavné autorky a zajistit si exkluzivitu.

Od těchto nakladatelských projektů, v nichž byl obsažen prvek vydávání zahraničních titulů, je třeba odlišit projekty na původní česká díla. Jedná se především o snahu nechat napsat a vydat tzv. „příběhové průvodce Prahou“. V těchto bedekrech chtěl Petiška představit naše hlavní město příslušníkům různých národů v souvislosti s návštěvami a pobyty jejich slavných a zajímavých osobností u nás. První díl této zamýšlené edice (pro americké turisty) nechal napsat profesorem Josefem Polišenským. Knihu ale nakonec na radu svého spolupracovníka a distributora Miloše Uhlíře nevydal, a to vzhledem k ekonomické rozvaze

tohoto znalce knižního trhu. Ze stejného důvodu nerealizoval nakladatel ani ostatní tituly této zamýšlené řady.

Kulturní a duchovní zájmy Martina Petišky vyvolaly v tomto muži touhu vydat i průvodce náboženskou Prahou a průvodce hudební Prahou. Ani jeden z těchto titulů se ovšem nedočkal napsání a vydání.

Záliby Martina Petišky v tajemnu a paranormálních schopnostech se projevily i v započatém projektu, který měl vyústit v pamětech senzibilů. Úvodní části projektu měly obsahovat díla o Václavu Kajdošovi a páteru Františku Ferdovi, s nimiž nakladatel Petiška zahájil seriózní rozhovory na toto téma, nicméně oba tito muži velice brzy zemřeli a nakladatel posléze ztratil zájem o tuto problematiku.

Podobným způsobem – úmrtím autora – přišel Martin Petiška o další knihu, paměti dr. Felixe Nevřevy, významného českého advokáta, který byl právním zástupcem představitelů české šlechty při restituci jejich rozsáhlých majetků v devadesátých letech minulého století.

Z duchovní podstaty nakladatele vzešel rovněž projekt na napsání a vydání souboru děl pod společným názvem České nebe. Mělo se jednat o nová literární zpracování legend a pověstí o všech českých světcích. Nicméně i zde zasáhl pan Miloš Uhlíř a vzhledem k jeho prognóze o nevelké prodejnosti těchto děl došlo k zastavení projektu.

V. II. Projekty do budoucna

Minulé roky nakladatelské činnosti Martina Petišku velmi poučily o tom, jaký druh literatury je možné ve skromných podmínkách jeho nakladatelského domu vydat, a proto ve svých vizích do budoucnosti uvažuje hlavně o titulech, které se typově osvědčily a mají tudíž zajištěnu relativně dobrou prodejnost. Jde tedy o dopracování problematiky českých šlechtických rodů v dalších Almanaších a nakladatel – na radu Dr. Ivana Havla – chystá podobné rodové almanachy rovněž pro další skupiny Čechů. V nejbližší době hodlá Martin Petiška zadat k napsání Almanach českých podnikatelských rodů a seriózně uvažuje o pokračování této tématiky například i podle pražských městských částí, tedy o Almanachu rodů z Václavského náměstí, rodů z Malé Strany a podobně. Pro tato díla uvažuje Petiška oslovit jako autora Dr. Františka Skřivánka, předsedu české heraldické a genealogické společnosti.

Vedle výše zmíněných projektů bude nakladatel jistě i nadále vydávat díla svého otce Eduarda a nepochybně se mezi produkty jeho nakladatelství objeví i nějaká doposud neznámá „lahůdka“ z pera významné české kulturní osobnosti.

VI. Základní analýza nakladatelské činnosti nakladatelství Martin a prognóza budoucího vývoje

VI. I. Analýza vývoje nakladatelství Martin

Jak jsem se zmínil již výše, nakladatelství Martin není firmou s ambicemi na vydávání velkého množství titulů knih. Bylo zřízeno a funguje jako logický doplněk hlavní činnosti majitele firmy, spisovatele Martina Petišky. Jak již bylo výše uvedeno, je třeba zdůraznit vazbu na otce Eduarda Petišku, jehož díla se v produkci nakladatelství objevovala od jeho počátku a mezi důvody této skutečnosti řadím snadno dosažitelná autorská práva a popularizaci otcova díla, která je navíc podtržena vydáváním jeho překladů v mnoha cizích jazycích.

Při rekapitulaci knižní produkce vydané v tomto nakladatelském domě je vidět mimo jiné snaha zaujmout turisty a jiné náhodné návštěvníky České republiky a zejména Prahy.

Od roku 1996 získává nakladatelství do své produkce významný titul v podobě Almanachu českých šlechtických rodů. Jak jsem se o tom zmínil v příslušných partiích, jde o nejvýznamnější počin nakladatelství Martin, který přináší do české genealogické literatury ucelený pohled na jakousi pomyslnou historickou páteř české elity. Almanach pochopitelně nezapadá do bestsellerových titulů a je vydáván (podle sdělení Martina Petišky) v nepříliš vysokých nákladech - okolo pěti set výtisků. Jde o výraz realistické reflexe trhu, ale Almanach tím v žádném případě neztrácí své místo v české odborné literatuře.

Zamyslím-li se nad dalším možným rozvojem tohoto nakladatelství, předpokládám, že Martin Petiška nebude příliš vybočovat z nastoupeného trendu. Ne, že by neznal zákonitosti trhu a nevěděl, jaké tituly by byly lukrativní, lépe prodejné, a tím pádem ziskovější, ale i jako nakladatel chce bezesporu zůstat hlavně autorem, člověkem rozmnožujícím své vlastní literární dílo. Zároveň je na něm patrné, že by v žádném případě nechtěl podléhat pravidlům trhu za každou cenu, aby nedošlo k újmě na jeho dobrém jménu. Hlavním důvodem nepříliš velké nakladatelské činnosti nicméně zůstává nevelký příklon k podnikatelskému duchu a nechuť k investici většiny duševní energie do praktických ekonomických a podobných záležitostí.

VI. II. Úvaha nad budoucím vývojem nakladatelství Martin

V žádném případě však nelze vyloučit, že časem, pomine-li v určitém životním údobí u majitele nakladatelství jeho tvůrčí potenciál, dojde k výraznému vzrůstu nakladatelské produkce. Co je ovšem jisté – a garantované osobností Martina Petišky – je kvalita děl, která se rozhodne vydat.

Na základě rozhovoru s ním uvádím, že tento nakladatel se v případě rozvoje nakladatelské činnosti zaměří více jak na memoárovou literaturu, tak na současná díla splňující náročné intelektuální požadavky. V abstraktní vizi Martina Petišky by docházelo k publikování vysoce kvalitní tvorby, která by jinak neměla šanci na vydání vzhledem k tržním mechanismům. Petiška uvádí, že si je vědom nepříliš realistického zaměření této myšlenky, nicméně doufá, že v případě vlastního ekonomického úspěchu v jiných oborech činnosti bude moci alespoň částečně tento sen uskutečňovat.

Díla nakladatelova otce, jak je patrné z přehledu vydané literatury, v poslední době nezaujala tak dominantní postavení mezi vydanými tituly jako na počátku existence nakladatelství Martin. Je však jisté, že se opět v určitém množství u nakladatele Martina Petišky objeví. Půjde jistě o snahu a) zužitkovat v nových vydáních již zrealizované tituly – např. účelově pořízené překlady děl Eduarda Petišky, b) dále propagovat otcovo dílo a předkládat ho současným čtenářům. Samozřejmě i nadále zde bude hrát velkou roli snadná dostupnost autorských práv.

VII. Zhodnocení díla a nakladatelské činnosti Martina Petišky

Osobnost Martina Petišky, jak jsem ukázal ve své práci, je vskutku vyjímečná. Zahrnuje mnoho zajímavých rysů, které nacházejí výraz primárně v jeho umělecké tvorbě. Jeho příklon k neobvyklým jevům a moderním trendům v životě i literatuře dal tomuto tvůrci základní směr pro vědeckofantastickou literaturu. Jeho literární tvorba nicméně není srovnatelná se zakladateli tohoto směru, kteří byli významnými fyziky a přírodovědci z jiných oborů (Asimov, Hoyle) – na což jsem již poukázal v části o sociologickém zhodnocením jeho díla. Petiška totiž je a vždy bude autor mapující složitou duši člověka a vztahy lidí navzájem v měnícím se světě.

Petiška – nakladatel není a nemůže ani být jiným člověkem než Petiška – tvůrce, a proto i zde nacházíme mnohé styčné body s jeho tvorbou. Nejde tedy o „tvrdě kapitalistický" přístup k podnikání, zračí se v něm touha dávat život dílům svého otce a zároveň objevit pro českého čtenáře dosud nezmapované pevniny ducha nebo paměti. Kriticky řečeno, nacházím v jeho nakladatelské činnosti, bohužel, mnohé prvky amatérismu. Ty se projevují především v někdy nezvládnutých odhadech nákladu knih, nulové propagaci a příliš úzkostlivé snahy neinvestovat moc prostředků do nakladatelské produkce. Výběr nejužších spolupracovníků Petiškova nakladatelství je jistě dobrý, ale opět zahrnuje ve své myšlence hlavně minimalizaci ekonomických vstupů. Tato slova poněkud koriguji u vědomí toho, že se jedná o zcela doplňkovou činnost k hlavní – tvůrčí profesi. V každém případě ale projekt nakladatelství Martin představuje jakýsi zvláštní hybrid mezi nakladatelskou činností a vydáváním „svých" děl vlastním nákladem („vlastní díla" tu zastupují díla Eduarda Petišky).

Chci-li sjednotit posouzení činností Martina Petišky – tvůrce i nakladatele, musím dojít k závěru, že jde o logickou spojnici této barvité a bohatou fantazií nadané osobnosti. Je možné si představit, jak Petiška spřádá své plány umělecké i nakladatelské a výsledek, jenž můžeme hodnotit a popisovat, je ovlivněn právě střetem této fantazie s tvrdou skutečností světa. Martin Petiška, jak jsem naznačil výše, v literární tvorbě postupuje směrem od fantastické prózy k realistickému výrazu. Je docela dobře možné, že tento vývoj v dobrém slova smyslu poznamená rovněž Petiškův vztah k nakladatelské činnosti.

VIII. Závěr

Martin Petiška představuje spolu se svým otcem Eduardem Petiškou významnou linii kulturní historie Čech. Zatímco Eduard Petiška žil a tvořil v éře komunistického režimu, jeho syn Martin za předlistopadových poměrů tvořit pouze začal, ale podstatnou část svého díla vytváří již za poměrů nových.

Petiška starší dokázal ve své tvorbě maximum toho, k čemu nalezl svoji tvůrčí potenci. Vydal mnoho děl pro děti a mládež, ale velmi zajímavá tvorba směřuje i k dospělému čtenáři.

Syn Eduarda Petišky logicky nemůže kopírovat tvorbu svého otce. Na počátku své tvorby se tudíž poddává vábení fantastické literatury, která dává tvůrci určitou větší volnost ve výstavbě příběhu, kdy nemusí hledět na striktní dodržování reálií a lépe může do svých prací zašifrovat i poselství, která by se nemusela líbit totalitní moci.

Martin Petiška, narozdíl od svého otce Eduarda, měl možnost s produkty tvůrčí činnosti také začít podnikat. Jde určitě – mimo jiné – i o touhu nebýt závislý v ziskové činnosti pouze na vůli nakladatele a jeho honoráři. Petiška nevydává vlastním nákladem díla svá, nicméně tak lze pohlížet na práce otcovy, protože vlastníkem autorských práv na ně je jeho matka.

Pohled na život, dílo, tvůrčí činnost a nakladatelskou aktivitu Martina Petišky mi poskytl příležitost vytvořit (do jisté míry) kompaktní záběr na neobyčejně zajímavý kulturní fenomén konce dvacátého a začátku jedenadvacátého století. Doufám, že se mi podařilo v této práci podat přehlednou studii a naplnit tak sledovaný záměr. Martin Petiška i jeho otec Eduard jsou ovšem natolik zajímavými osobnostmi, že v sobě skrývají další nepřeberné rozměry hodné mnohem obsáhlejších prací. Z tohoto důvodu se tedy nelze domnívat, že téma „Petiška“ je touto mojí bakalářskou prací zcela vyčerpáno. Martin Petiška je navíc velice pracovitý člověk, takže česká kultura bude každým rokem bohatší o několik jeho zajímavých děl a čtenáři docela určitě doplní své knihovny dalšími tituly z nakladatelství Martin.

Martinu Petiškovi přeji, aby ani v budoucnosti neztratil nic ze své originality a výrazné tvůrčí osobnosti…

Summary

The goal of the thesis was to show continuing cultural influence of both Martin Petiška and his late father on the czech literature. In the case of Martin Petiška it is not just thanks to his writing but also because of his publishing activity. Petiška´s style is distinct and creative enough that autor can be rightfully counted among the classics of czech literature - prose and poetry, fantastic and realistic ideas, works of his own and inspired by other sources.

The publishing house Martin doesn´t beling among the most famous ones, but it´s definitely producing an interesting literature which provides concentrated knowledge about the Czech lands, history of their aristocracy and religious backgrounds. At the same time it is keeping legacy of publisher´s talented father.

Strictly speaking, production of publishing house Martin isn´t great but what it loses on diversity it gains on traditional quallities which are corresponding with overall conservative values worthy for publisher to preserve. It is also shown that Martin Petiška is a person of many intellectual spheres of interest from foundation activities and loyal work for Rotary society to philosophical, spiritual and paranormal research. Probably the most worthy project of the publisher house – Almanac of the Czech aristocratic dynasties in Bohemia and Moravia is alone an impressive study for present czech citizen and will be almost certainly used a long time in the future.

This thesis will help to appreciate distiungished style of both discussed personalities and to make a good image of the Czech intellectual in the early post-communist era.

Seznam pramenů:

1. POUZAR, Vladimír za spolupráce Františka Lobkowicze, Petra Maška, Pavla R. Pokorného. *Almanach českých šlechtických rodů[1996]*, Praha: Martin, 1996. ISBN 80-85955-01-6.

2. POUZAR, Vladimír za spolupráce Františka Lobkowicze, Petra Maška, Pavla R. Pokorného. *Almanach českých šlechtických rodů[1999]*, Praha: Martin, 1999. ISBN 80-85955-13-X.

3. POUZAR, Vladimír za spolupráce Petra Maška, Huga Mensdorf-Pouilly, Pavla R. Pokorného. *Almanach českých šlechtických rodů[2001]*, Praha: Martin, 2001. ISBN 80-85955-17-2.

4. POUZAR, Vladimír za spolupráce Petra Maška, Huga Mensdorf-Pouilly, Pavla R. Pokorného. *Almanach českých šlechtických rodů[2002]*, Praha: Martin, 2003. ISBN 80-85955-25-3.

5. POUZAR, Vladimír za spolupráce Petra Maška, Huga Mensdorf-Pouilly, Pavla R. Pokorného. *Almanach českých šlechtických rodů*, Praha: Martin, 2005. ISBN 80-85955-29-6.

6. Osobní rozhovory s Martinem Petiškou

7. Emailová korespondence se Zdeňkem Wagnerem

8. Emailová korespondence s Milošem Uhlířem

Seznam literatury:

9. HALADA, Jan. *Člověk a kniha*, Karolinum, Praha 1993. ISBN 80-7066-767-2.

10. HALADA, Jan. Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-165-3.

11. ŠMEJKALOVÁ, Jiřina. Kniha.Brno: Host, 2000. ISBN 80-7294-005-8.

12. PETRUSEK, Miloslav. *Sociologie a literatura*.Praha: Československý spisovatel. 1990. ISBN 80-202-0165-3.

13. Kolektiv autorů. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945, Díl 2, M-Ž*. Praha: Brána. 1998. ISBN 80-7243-014-9

14. FORST, Vladimír. *Slovník české literatury 1970-1981, básníci, prozaici, dramatici, literární vědci a kritici publikující v tomto období / připravil kolektiv pracovníků Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV*. Praha: Československý spisovatel. 1985. ISBN neuvedeno

Seznam příloh

Příloha č.1: Publikace vydané nakladatelstvím Martin (tabulka)

Příloha č.2: Fotografická příloha (fotografie)

Přílohy

Příloha č. 1:Publikace vydané nakladatelstvím Martin

1990:

1. Petiška, Eduard, Příběhy starého Izraele
2. vydání, první samostatné
Systém. číslo 000161780
ISBN neuvedeno

2. Petiška, Eduard, Příběhy starého Izraele
2. vydání, první samostatné
Systém. číslo 000056712
ISBN 80-900129-0-6

1991:

3. Petiška, Eduard, Příběhy starého Izraele
3. vydání, první samostatné
Systém. číslo 000100084
ISBN 80-900129-1-4

4. Petiška, Eduard, Golem
2. vydání, první samostatné
Do angličtiny přeložila Jana Švábová
Systém. číslo 000065458
ISBN 80-900129-2-2

1992:

5. Petiška, Eduard, Der Golem:jüdische Sagen und Märchen aus dem alten Prag
(autor překladu neuveden)
Systém.číslo 000100085
ISBN 80-900129-3-0

6. Petiška,Eduard, Golem a jiné židovské pověsti ze staré Prahy
Systém. číslo 00076099
ISBN 80-900129-5-7

1993:

7. Petiška, Eduard, Sagenschatz des Böhmischen Königsreichs
(do němčiny přeložil Gustav Just)
Systém. číslo 000086914
ISBN 80-900129-9-X

1994:

8. Petiška, Eduard, Tales of castles in the Kingdom of Bohemia
(do angličtiny přeložila Norah Hronková)
Systém. číslo 000101691
ISBN 80-901744-2-6

9. Petiška, Eduard, Z pokladnice příběhů království českého
Systém. číslo 00010086
ISBN 80-900129-4-9

10. Petiška, Eduard, The lives of St. Wenceslas, St. Ludmila and St. Adalbert
(do angličtiny přeložila Norah Hronková)
Systém.číslo 0000100086
ISBN 80-900129-8-1

11. Petiška, Eduard, Leben des heiligen Wenzeslaus und seiner Grossmutter, der heiligen Ludmila, sowie des heiligen Adalbert
(do němčiny přeložil Gustav Just)
Systém. číslo 000089167
ISBN 80-900129-7-3

12. Petiška, Eduard, Sagenschatz der böhmischen Burgen
(do němčiny přeložili Gustav Just a Alžběta Kašková)
Systém. číslo 00089166
ISBN 80-901744-3-4

13. Petiška, Eduard, Karl IV. : Der König aus der goldenen Wiege
(do němčiny přeložil Gustav Just)
Systém.číslo 000089165
ISBN 80-901744-1-8

14. Petiška, Eduard, Charles IV: King from the Golden Cradle
(do angličtiny přeložila Norah Hronková)
Systém. číslo 000089164
ISBN 80-901744-0-X

15. Fischl, Viktor, Setkání
Systém.číslo 000092884
ISBN 80-901744-6-9

1995:

16. Santini, M., Il Gesú Bambini di Praga
(do italštiny přeložila Michaela Fugereliová)
Systém. číslo 000118726
ISBN 80-85955-98-9

17. Santini, M. The Holy Infant of Prague
(do angličtiny přeložila Norah Hronková)
Systém. číslo 000118726
ISBN 80-85955-97-0

18. Petiška, Eduard, Z pokladnice příběhů království českého
Systém.číslo 000120244
ISBN 80-85955-07-5

19. Petiška, Eduard, Dolan, Jan M. , Légendes de Prague
(do španělštiny přeložila Milada Hanáková)
Systém. číslo 000118727
ISBN 80-85955-99-7

20. Petiška, Eduard, Sagenschatz der mährischen Burgen
(do němčiny přeložil Gustav Just)
Systém. číslo 000118708
ISBN 80-85955-00-8

21. Petiška, Eduard, Tales of castles in the Land of Moravia
(do angličtiny přeložila Norah Hronková)
Systém. číslo 000104410
ISBN 80-901744-9-3

22. Petiška, Eduard, Praga nella magia delle sue leggende
(do italštiny přeložil Mario Rossi)
Systém. číslo 000104409
ISBN 80-901744-8-5

23. Petiška, Eduard, A Treasury of Tales from the Kingdom of Bohemia
(autor překladu neuveden)

Systém. číslo 000091122
ISBN 80-900129-6-5

24. Petiška, Eduard, Sagen und Legenden aus dem alten Prag
(autor překladu neuveden)
Systém.číslo 001164671
ISBN 80-901744-7-7

25. Vanis, Jan, Guida ai misteri di Praga
(autor překladu neuveden)
Systém. číslo 001164665
ISBN 80-901744-5-0

26. Vanis, Jan, Der Führer durch die Prager Geheimnisse
(do němčiny přeložili Alžběta Kašková a Jiří Pěkný)
ISBN 80-901744-4-2

1996:

27. Pouzar, Vladimír za spolupráce Františka Lobkowicze, Petra Maška, Pavla R. Pokorného, Almanach českých šlechtických rodů[1996]
Systém. číslo 000117091
ISBN 80-85955-01-6

1997:

28. Ludíková, Věra, Uslyšet duši: básně a texty
Systém. číslo 000098848
ISBN 80-85955-04-0

1999:

29. Pouzar, Vladimír za spolupráce Františka z Lobkowicz, Petra Maška, Pavla R. Pokorného, Almanach českých šlechtických rodů [1999]
Systém.číslo 000608015
ISBN 80-85955-13-X

2000:

30. Petiška, Eduard, Ancient Greek legends
(do angličtiny přeložila Norah Hronková)
Systém.číslo 000982673
ISBN 80-85955-16-4

2001:

31. Pouzar, Vladimír za spolupráce Petra Maška, Huga Mensdorff – Pouilly, Pavla R. Pokorného, Almanach českých šlechtických rodů [2001]
Systém. číslo 000982673
ISBN 80-85955-17-2

2003:

32. Pouzar, Vladimír za spolupráce Petra Maška, Huga Mensdorf-Pouilly, Pavla R. Pokorného, Almanach českých šlechtických rodů [2002]
Systém. číslo 001197235
ISBN 80-85955-25-3

33. Kučera Zdeněk, Vogel Jiří, Spiritualität am Scheideweg des Zeitalters – von der Moderne zur Postmoderne *
ISBN 80-85955-26-1

2004:

34. Vanoušek Alois,Grametbauer Vojtěch a kolektiv, Olšany, jaké neznáme
. ISBN 80-85955-28-8*

2005:

35. Pouzar, Vladimír za spolupráce Petra Maška, Huga Mensdorf-Pouilly, Pavla R. Pokorného, Almanach českých šlechtických rodů
Systém. číslo 001493434
ISBN 80-85955-29-6

36. Buben, Milan M. a Vavřínek, Karel, Almanach českých šlechtických a rytířských rodů
Systém. číslo 001493431
ISBN 80-85955-30-X

37. Petiška, Martin, Erby a erbovní páni, MARTIN 2005, 40 stran
ISBN 80-85955-18-0*

2006:

38. Pouzar, Vladimír za spolupráce Petra Maška, Huga Mensdorff-Pouilly a Pavla R. Pokorného, Almanach českých šlechtických rodů 2007
Systém. číslo 001705038
ISBN 80-85955-34-2

---

* viz poznámka o zdroji pod tabulkou

* * viz poznámka o zdroji pod tabulkou

39. Smetáček, Pavel, Jsem asi umí(r)něným tradicionalistou
Systém. číslo 001702210
ISBN 80-85955-33-4

40. Wagnerová, Helena, J., Úniky z temna
ISBN 80-85955-32-6

2007:

42. Vavřínek, Karel za spolupráce Petra Maška, Vladimíra Pouzara, Almanach českých šlechtických rodů
Systém. číslo 001797859
ISBN 978-80-85955-36-1

(zdroj: PhDr. Magda Saková, Národní knihovna ČR, u titulů Spiritualität am Scheideweg des Zeitalters – von der Moderne zur Postmoderne, Olšany, jaké neznáme, Úniky z temna a Erby a erbovní páni je zdrojem pan Zdeněk Wagner)

Příloha č. 2:Fotografická příloha

Nakladatel a spisovatel Martin Petiška, jeho syn Eduard Petiška (po pravé ruce od MP) a autor bakalářské práce na křtu Almanachu šlechtických rodů (8.díl).

Spolupracovník nakladatelství Martin Ing.Zdeněk Wagner s autorem této práce na křtu „Almanachu“.

Spisovatel a nakladatel Martin Petiška přednáší
projev při křtu Almanachu šlechtických rodů (8.díl).

Spisovatel a nakladatel Martin Petiška spolu se svou
matkou v ilustraci Heleny Zmatlíkové v knize jeho
otce *Martínkova čítanka – O jabloňce*, str. 46.

Z produkce nakladatelství Martin: *Almanachy českých šlechtických rodů, Příběhy starého Izraele od Eduarda Petišky a Uslyšet duši: básně a texty (Věra Ludíková).*

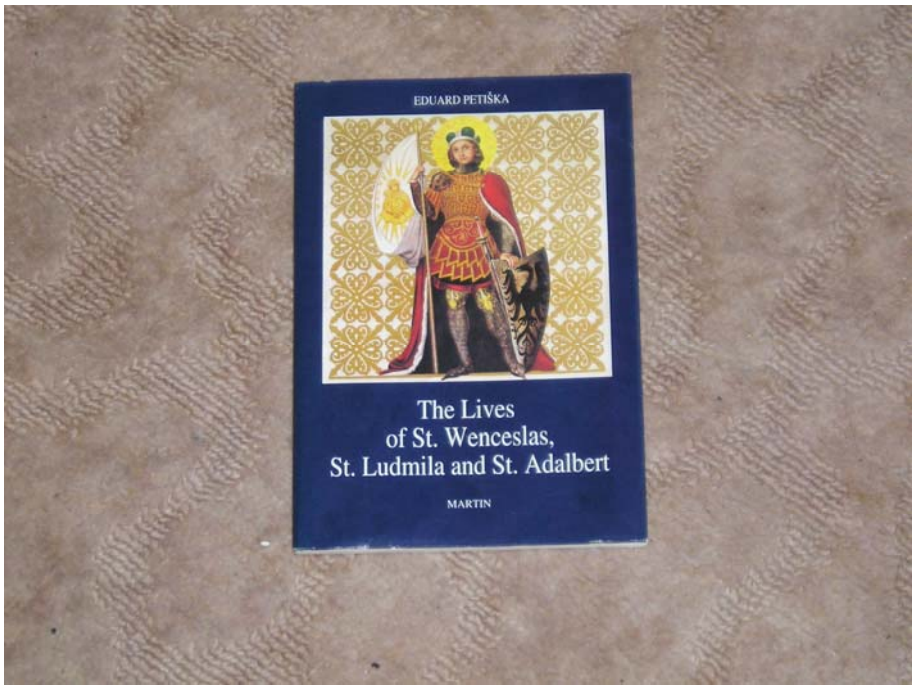

Z produkce nakladatelství Martin: *Almanachy českých šlechtických rodů, Příběhy starého Izraele od Eduarda Petišky a Z pokladnice příběhů království českého (Eduard Petiška) a anglický překlad Životů svatého Václava, svaté Ludmily a svatého Vojtěcha od Eduarda Petišky.*

Dům v Uruguayské ulici 13, Praha 2, kde bylo první oficiální sídlo nakladatelství Martin.

Budova bývalého Svazu československých spisovatelů na Národní třídě v Praze 1, kde měl Martin Petiška krátce kancelář nakladatelství.